

2007

ettevõtlikud noored külades

kolmkümmend edulugu

Projekti *Ettevõtlikud noored külades moto:*
Meie, ettevõtlikud noored Kodukandis alles teeme hoogu!
Aga see-eest teeme suure hoo!

Käesolev trükis on valminud Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt toetatud projekti *Ettevõtlikud noored külades* raames.

Sellesse on kokku koondatud Liikumise Kodukant maakonnaühenduste ja noorteühingu Eesti 4H ettepanekul edulood, mis kajastavad 30 noore inimese ettevõtmisi elades maal. Nad on sidunud oma elu kodukohaga, arendavad seal noortetegevust, ettevõtlust ja/või annavad oma panuse kogukonna arendamisse. Need noored inimesed on aktiivsed ja ettevõtlikud ning eeskujuks teistele noortele. Lood on koostatud enamasti nende endi poolt.

Lugusid lugedes annab see väga erineva läbilõike maanoorte ettevõtlikkusest – see kajastab erinevas vanuses noorte, nii 18aastaste kui ka 36aastaste, mõttelaadi maaelust ja nende tegevistest.

Loodame, et käesolev kogumik inspireerib teid nägema enda ümber teotahtelisi noori, nendega koos tegutsema ja neid tunnustama ning julgustab ka teisi noori rohkem ennast siduma oma kodukoha, kodukülaga.

Hele-Mall Kink

Liikumine Kodukant projekti *Ettevõtlikud noored külades* projektijuht

Kui peaksid ühe lausega kirjeldama maaelu võlu, siis mis see oleks?

See on lause ühest laulust, aga IDEALNE kirjeldamiseks maaelu võlu – “Mu ees kõik maailma teed on lahti!”

Nimi **Aive Volter**
Vanus 20
Elukoht Peetri küla, Kareda vald Järvamaa

Aive Volter on elanud terve oma elu maal, kuigi viimased 1,5 aastat on peavarju ja töökohta pakkunud talle pealinn-Tallinn. Muidu on tema kodukohaks Kareda vallas asuv Peetri küla.

“Olen seal sündinud ja kasvanud. Lõpetanud 2003. aastal Peetri Põhikooli ning edasi suundunud haridust omandama pisut suuremasse alevikku, naabervald. Minu vanemad on samuti terve elu elanud maal. Ema on mul pärit Ammuta külast ja isa Kalitsa külast.

Ma eelistaksin parema meelega maaelu linnaelule. Maaelu keskkond mis siin ümbritseb, kogu see rahu ja vaikus – seda on võimatu kirjeldada. Maal tunned end alati vabana. Kõik teerajad ja heinamaad on tuttavad, külaonud ja -tädid teada. Ühest küljest on see hea, samas nagu öeldakse, et EESTLASE SUURIM VAENLANE ON TEINE EESTLANE, seega väikeses külas on põhimõtteliselt võimatu omada eraelu privaatsust. Kuid miks ma siiski olen valinud oma elukohaks väiksema maapiirkonna? Nagu ma ennist ütlesin, olen sunnitud hetkel elama pealinnas, et omandada siin haridus ja teha karjääri. Tulevikus näen ma ennast siiski maal elamas. Maal justkui aeg peatuks, inimesed tunnevad elust rõõmu, vestlevad, naeratavad, maal puudub see linnaelomane sibin-sabin, kiirustamine ja rabelemine.

Paljud ütlevad, et maal on võimalused noorel inimesel piiratud. Noh...jah..., tegelikult olgem ausad, eks nad olegi... kuid samas... KUI IKKA HINGEST ÕPPIDA TAHAD, SAAD SELLEGA HAKKAMA KUS IGANES!!!

Mis puutub seltsielu edendamisse, siis külapidudest üritan ikka noo... 99% osa võtta ja alati olen saanud ikka enda abi ka pakkuda, kui kultuuri arendusjuhil

tööd üle pea kasvavad. Varem kuulsin ka näiteringi koosseisu, kuid nüüd peab näitering ilma minuta hakkama saama. Siiski on üks kindel asi mis mind vallaga seob, peale selle muidugi, et süda ja hing kuuluvad kodukohale, nimelt vallavolikogu. 2005. aastast kuulun Kareda Vallavolikokku ning samuti olen kultuuri- ja hariduskomisjoni liige.”

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Ei tea küll, et oleks. Kõik mida olen tahtnud, olen ka saanud. Tõsi, võib-olla küll pisut rohkem pingutades, kuid... ei... ei ole ma pidanud millestki loobuma!

Kas maal saab olla edukas?

LOOMULIKULT SAAB! Minu jaoks tähendab juba edukus üksnes seda, kui inimesed sind teretavad, kui tulevad ja küsivad – kuidas sul Aivekene läheb!? Kui Sind teatakse ja juba külateel jalutades kaugelt käed taeva poole lehvivad, et sinule edasi anda sõbralik tervitus, siis mida enam on vaja?

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Tööpuudus ja soov avastada midagi uut ja põnevat!!

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on “linn” ja “maa”?

Kuniks oled noor, proovi ära mõlemad variandid, siis tead juba ise kindlalt kumb see kõige õigem on!

Minu sünnikoht on Viljandimaa Tarvastu. Seal tükisime Harjumaale Kurtnasse, kui olin mõne aasta vanune. Seega – jah, põhilise osa oma elust olen elanud maal.

Miks oled valinud elukohaks just maapiirkonna?

Saanud umbes seitse aastat maitsta elu Tallinna paneelmaja korteris, võin öelda et linn oma kitsaste oludega, ebatavalise keskkonna ja olematu privaatsusega ei ole minu jaoks.

Milliseid võimalusi maal elamine sulle pakub?

Maakoht annab võimaluse tõmmata oma kodu piirjooni mitte oma korteri uksele, vaid minna välja oma maja uksest, kõndida üle põllu, jalutada metsas ja samas tunda, et oled ikkagi kodus. Tunnetad vastutust ümbritseva eest. Elukeskkond on lihtsalt igati parem, nii mulle endale kui ka mu lastele.

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Olen MTÜ Kurtna Külaseltsi juhatuse liige ning 2007. aastal täidan ka Kurtna külavanema kohustusi.

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Ei saaks öelda. Paljud hüved mida linn pakub igasugu meelelahutuse või kultuurisündmuste näol jäävad nagunii minu poolt tähelepanuta; eriline kino-, klubi- või kontserdikülastaja ma pole.

Ainsana tundsin vahepeal puudust internetiühendusest, kuid nüüd on seegi puudus kõrvaldatud.

Kas maal saab olla edukas?

Tegelikult saab. Kui ollakse ise positiivselt meelestatud, võidetakse mistahes takistused oma teel. Hea vanasõna ütleb, et kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab. Praegusajal on loodud võimalused selleks, et inimene võib saada ettevõtjaks. Kasutatagu targasti seda maad, mis käes on. Ja kui ei oska, siis õpitagu.

Edukust pärsvivad (ja mitte ainult maaoludes) sellised asjad nagu õpitud abitus, käegaloomis- ja minnalaskmismeelolu.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Peamine põhjus ehk on selles, et tahetakse minna laia ilma ja vaadata, kuidas elu mujal on. Alati on ju seal kõige parem, kus meid ei ole. Või viib elu lihtsalt haridustee omandamise ja töökoha pärast linnadesse. Tõsi see on, et noored ei leia maal tööd. Raha on ju igal inimesel väga vaja ning enamasti paneb see asjad paika. Tõenäoliselt avastavad mõned noored mingi aja pärast, et tahavad maale tagasi. Paljud harjuvad linnasolemisega ära, ega soovigi muud.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole valikuid teinud oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on linn ja maa?

Ma soovitaks teha oma valikud hoolega kaaludes :) Kui tahad veidi vaeva näha, siis saad ka tasutud. Kui ise midagi ei liiguta, siis ei hakka midagi juhtuma ka. Seega: õnne ei tohiks kusagilt ümbmäärasest kohast ootama jääda, vaid tuleks ise teutseda.

Maaõhk teeb vabaks!

Nimi	Aivo Kõva
Vanus	34
Elukoht	Kurtna küla, Saku vald Harjumaa

Maal elu edeneb ja sel on tulevikku

Nimi **Annika Ladva**
Vanus 30
Elukoht Kanepi alevik, Põlvamaa

Olen maatudruk, pärit Põlvamaalt Orava külast. Ka minu vanemad on sündinud ja elanud maal. Sündisin pere esimese lapsena. Lapsepõlve veetsin turvalises ja looduskaunis maakoahas. Hanikase Põhikooli lõpetamise järel asusin õppima Kanepi Gümnaasiumis. Praegu elangi koos oma perega Põlvamaal Kanepis. Peres on kasvamas tütar.

Tegelikult teadlikult ma valikut, kas minna elama maale või linna, teinud ei olegi. See on kuidagi iseenestest olnud loogiline asjade käik. Aga kuna ma siin juba olen, mõtlen paratamatult maaelu eeliste peale. Siin elada on rahulik, värskendav. Maainimesed tunduvad mulle sõbralikumad, viisakamad ja abivalmivamad kui linnarahvas.

Tänapäeval, kus valitakse elamiseks maapiirkond on valiku tegemisel oluline roll ka kohalikul omavalitsusel, kes on võimaldanud korda teha teed, arendada sise, arstiabi, lasteaeda ja kooli. Kui need on olemas ja rahuldaval tasemel, tunneb inimene, et tal on maal turvaline elada. Oluline on ka maaelu looduslähedus.

Maal elamine pakub mulle hea ja suurema eneseväljenduse võimaluse. Arvan, et maale koonduvad sellised tragid inimesed, kes eelistavad linnale teistsugust keskkonda. Ressursid on maal rohkem piiratud, seega tuleb neid väga otstarbekalt kasutada. Tuleb panustada väga palju heasse koostöösse teiste kogukonna liikmetega, et ühendada ressursid selleks, et tulemus oleks kvaliteetsem. Minu arvates väga hea keskkond enese proovile panemiseks. Elu maal pakub võimalusi kasutada oma energiat keskkonna elamisväärsemaks muutmiseks.

Seoses oma ametiga tegelen väga aktiivselt noortega. Olen kaasa aidanud noortekeskuse käivitamisele ja selle tööshoidmisele. Vabatahtlikult olen kaasa aidanud mitmetele noorte projektidele ja kohalikele ühistele ettevõtmistele.

Vabal ajal tantsin Kanepi naisrahvatantsurühmas Kanapää Keerutajad ja olen ka selle rühmavanemaks.

Olen MTÜ Andre Laine Team-i asutaja ja juhatuse liige, Põlvamaa Lastekaitse Ühingu liige, Kanepi Gümnaasiumi hoolekogu liige, Kanepi Vallavolikogu liige, Kanepi Vallavolikogu hariduse-, kultuuri- ja noorsookomisjoni esimees. 2006. a Kanepi valla õpilasmaleva rühmajuhht ja 2007. a Kanepi valla õpilasmaleva kahe rühma rühmajuhht ja koordinaator.

Olen olnud projektijuht projektidel: "Kanepi ANK sisustamine", Kolme valla ennetusalane koolituspäev noortele "Me saame hakkama", "Kanepi valla Õpilasmalev I rühm", "Kõik saab alguse meist endist" jne. Projektid said rahastatud ja ellu viidud.

Olen osalenud projektimeeskonna liikmena projektides "Mis teha kui lavastaja on blond" (diplomietendus), "Koht päikese all" (suvine tantsulaager), "Kui nalja ei saa, siis meie ei tantsi" (Kanepi noorte tantsuetendus), "Jää ellu" (tantsumüsteerium), "Elu võimalikusest pärast meid" (rahvusvaheline noortelaager) jne. Projektid on saanud rahastatud ja ellu viidud.

Väga hea koostöö on olemas mitmete kohalike MTÜ-dega.

Kas ma olen pidanud millestki loobuma oma elu-koha tõttu? Loobuma ei ole millestki väga olulisest küll pidanud selle tõttu, et elan maal. Tänapäeval on kõik võimalik kui seda väga tahta. Vahemaad pole nüüdsel

ajal enam eriliseks probleemiks. Kõik oleneb ikka iseendast. Ja lõppude lõpuks on ju loobumistegi oma-moodi võlu.

Olen õnnelik inimene, et saan teha seda, mis mulle kõige rohkem meeldib. Minu töö ongi minu hobi....

Tuleb olla väga koostöövalmis. Kuna ressursid on maal väga piiratud, tuleb reaalselt kaasata võimalikult palju kohaliku kogukonna liikmeid osalema nii avalikust, era-, kui mittetulundussektorist. Olemas olevaid ressursse tuleb väga otstarbekalt kasutada. Siin on väga hea enese proovile panemise võimalus. Mitmed ettevõtmised osutuvad tõeliseks väljakutseks. Tulemustes võidavad aga nii kohalik kogukond kui ise.

Noored avavad, et linnas on suuremad võimalused ja põnevam elu. Samuti on levinud arusaam, et maale jäävad need, kes mujal hakkama ei saa.

Neid ahvatleb ka teadmine, et linnas on kergem elada, teenused on lähemal ja enda elushoidmiseks ei pea nii palju vaeva nägema. Eks ole ju linnas tarbimisühiskonna hüved käegakatsutavamad.

Noor peab endas selgusele jõudma, mis on tema elus oluline. Kas edu saavutamiseks on ainuvõimalik tasuv töö kümnete karjäärivõimalustega või etendab oma osa ka rahulik ja turvaline keskkond, kus igat su saavutust märgatakse ja tunnustatakse?

Ajal, mil linnaelu tõmbab ligi tuhandeid maanoori, tuleb kasutada kõiki kanaleid maaelu võimaluste tutvustamiseks, tublide ja toimekate inimeste esiletõstmiseks. Tuleb luua arusaam, et maal on edukaid noori. Kokkuvõttes parandavad nad meie kõigi elukvaliteeti. Oma tegemistega loovad nad ka linlastele võimalused nautida korrastatud maastikke ja ilusaid külasid.

Maal ma saan elada oma elu

Nimi **Arto Saar**
Vanus 24
Elukoht Järva-Jaani, Järvamaa

Arto on sündinud ja pärit Pärnumaalt Tori vallast Selja külast. 11 aastast kolis perega koos Järva-Jaani valda talumajaja elama ning mõned aastad hiljem Järva-Jaani alevisse. Kuna vanemad ja vanavanemad on maa-inimesed, siis on noorus möödunud maal möllates. Vahepeal sai küll Pärnus koolis käidud, aga juured on sügavalt maas.

Miks oled valinud oma elukohaks just (väiksema) maapiirkonna?

Maapiirkond on andnud mulle võimaluse olla KEEGI. Kõik inimesed on tuttavad ja üldiselt sõbralikud. Koostöö inimestega on lihtne, sest kõik teavad kõiki.

Maal elades saan vajadusel olla omaette. Elutempo on rahulik ja ei ole sellist tõblemist, mis linnades toimub. Pidev paanika liikluses, narkomaania, kuritegevus peaaegu et puuduvad ning see pakub mulle palju väärtuslikumat elu. Peale selle on kõik suuremad linnad 1,5 tunni autosõidu kaugusel, nii et kui vaja, siis saab ka mujal käia.

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Kohalikus elus osalen mitmeti. Olen kohaliku jalgpallimeeskonna mängiv treener. Osaleme nii Eesti kui Järvamaa meistrivõistlustel. Kaks korda nädalas viin läbi treeninguid, kus noorimad on 10aastased. Koos kultuurimajajaga aitan läbi viia mälumänguturniiri Ajukas, millel algamas 5. hooaeg. Ise teen veel bändi Pervertum Debile, kus mängin basskitarri ning tantsin vahvas tantsurühmas Jürid-Marid. Olen Järva-Jaani Vallavalitsuse liige ning Volikogu haridus-kultuurikomisjoni liige. Lisaks saan

maaelu arengut mõjutada Kultuurkapitali ja Kohaliku Omaalgatuse programmi komisjoni liikmena.

Kas oled millestki pidanud elukoha tõttu loobuma?

Praegu ei tea küll, et millestki olen loobunud. Kõik vajalik on olemas ja pigem olen ainult võitnud sellest. Ahjaa, stressist olen küll pidanud loobuma.

Kas maal saab olla edukas?

Loomulikult saab olla maal edukas. See on ju ainult inimese enda tahtmise ja viitsimise küsimus. Loomulikult on ka maapiirkonnad erinevad ja mõnel pool ongi nii, et külad on tühjad, inimesi pole ja seal midagi suurt teha on raske, kuid mitte võimatu. Edukas saab olla siis kui tegutsed üllal eesmärgil ning edu ei ole pandud eraldi eesmärgiks. Tekib muidugi küsimus, kas oled õppimises edukas või töö mõttes edukas või spordis hoopis?

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Üldiselt öeldakse ikka, et mis ma maale jään, siin pole ju midagi teha. Selles saab ainult noort ennast süüdistada, et ta ei oska leida või luua endale võimalusi, et midagi toredat teha. Teine põhjus, miks noored ei taha ilmselt jääda, on meelepärase töökohtade puudus. Minnakse lihtsama vastupanu teed.

Mida soovivad noorele, kelle kaalukausil on "linn" või "maa"?

Maa igal juhul, sest kui tahad oma lastele turvalist ja täisväärtuslikku elu, kus laps saab väljas mängida, loodust avastada ning arened, siis seda pakub ainult maa.

Kaunis looduses koos tegutsedes saab luua ilusa ja parema elu

Olen sünnist saadik elanud Tootsi vallas. Õppinud Tootsi Põhikoolis, Pärnu Ühisgümnaasiumis ja praegu õpin Tartu Ülikoolis magistratuuris. Kaugõppes õpin Pärnu Kutsehariduskeskuse Tihemetsa õppekohas raamatupidamist. Koolist vaba aja veedan siiani Tootsis, lõon aktiivselt kaasa Eesti 4H klubis “Kärmed Tootsikad”.

Vanemad on samuti kasvanud ja õppinud Tootsis ja töötavad siiani siin.

Miks oled valinud elukohaks just maapiirkonna?

Elades nii maal kui ka kooli ajal linnas, on maal elamise eelised võrreldes linnaga selgeks saanud. Maal on palju puhtam keskkond, turvalisem elu ning rahulikum seltskond.

Milliseid võimalusi see Sulle pakub?

Saan näha looduse tärkamist kevadel, süüa oma aedvilju, marju ja puuvilju ning aiamaal käed mulda panna. Saan koos sõpradega võtta ette igasuguseid toredaid asju: minna matkama, ujuma, piknikule, ilma et peaks kasutama selleks eelnevalt transporti.

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Osalen 4H klubis “Kärmed Tootsikad”. Klubi tähtsamaid tegemisi on Tootsi valla ring-basseini pargi korrastamine ja hooldamine.

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Palju raskem on maalt kinno ja teatrisse või muuseumi minna. Samuti seltskonnaüritustel osaleda.

Kas maal saab olla edukas?

Kindlasti saab maal olla edukas. Tuleb vaid ise tahta ja kõiges kaasa lüüa.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Linnas on väga palju ahvatlusi, mis tulevad kergelt kätte. Linnas on enda initsiatiivi palju vähem vaja kui maal. Maalt on raske ka kuhugi minna, kuna ühistransport pole just väga kiita. Maal on töökohtade valik palju väiksem ja tasustamine ka tihti madalam kui linnas.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole valikuid teinud oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on linn ja maa?

Sellise otsuse puhul tuleks läbi mõelda kõik maaelu ja linnaelu positiivsed ja negatiivsed küljed. Iga inimene peaks leidma endale õige koha. Mina soovitaksin jääda maale, kuna maaelu on võralt kaunim kui linnaelu.

Nimi **Grete Lastauskas**
Vanus 23
Elukoht Tootsi, Pärnumaa

Minu jaoks on maaelu võlu hommikukaste ja linnulaul, rõõm kordatehtud koduümbrusest, lähedad sõbrad, laupäevane saun ja võimalus ise oma elu korraldada. Täpselt nii palju kui jaksan ja tahan

Nimi **Hinnar Kommisaar**
Vanus 30
Elukoht Koruste küla, Rõngu vald
Tartumaa

Olen läbi ja lõhki maapoiss. Vanemad samuti. Ehkki on olnud aegu, kus oleme elanud korteris, on meie pere elupaigaks praegu Moloka talu – ilus maa-koht Rõngu vallas.

Moloka talu on ehitatud umbes 1892. aastal Koruste kõrtsi palkidest. Kõrts asus endise Koruste koolimaja läheduses, Valguta tee ääres. Ehitajaks oli Miili Leesik oma vanematega. Miili olnud tugev, mehelik naine. 1934. aastast, kui Miili õetütar Alma abiellus Ernst Kommisaarega, jäigi viimane perenimi Moloka talus valitsema. Ja seda kuni tänaseni.

Oleme teada saanud oma kodumaja palkide aja-loomohta ka huvitavaid fakte: omal ajal, kui olnud plaan ehitada külla kõrts, otsustasid külanaised selle patupesa tekkimise vastu kindlameelselt võitlema hakata. Mehed ehtisid päeval kõrtsimaja. Naised, siis kui mehed juba kodus magasid, lammutasid aga ehitatu maatas. Ja nii pidevalt, kuni olla loobutud tõsisest plaanist.

Mulle meeldib maal elada, eks see ongi peamine põhjus miks ma siin elan. Räägitakse linnastumisest ja suurasulatest, nendes kohtades ma elada ei taha. Mind ümbritsevad loodus, maainimeste rahulikkus on väärtused, millele ma lapsena ei mõelnud, aga nüüd oskan hinnata.

Oma maja juures oleme perega tasapisi toimetanud, muutnud kauniks võssakasvanud loduheinamaa, kaevanud sinna tiigi.

Plaanis on hakata lisateenust pakkuma turismitaluna, aga see on praegu veel unistus.

Siiski, milleks siis unistused on – ikka täitumiseks. Ja seepärast mulle meeldibki siin – ma saan ise oma unistusi täide viia.

Naudin seda väikese koha võlu, kõik teavad kõiki. Kui ise oled tubli ja edukas, siis teavad sind ka kõik üleaedsed ja ümberkaudsed, seega on inimestega suhtlemine kergem, töövõimalused on olemas.

Minu meelest elan ma kohas, kuhu on külvatud hulganisti külaliumise seemet – Rõngu vald on aastaid toetanud külaliumist ja külavanemate tegutsemist, seitse aastat tagasi sukeldusin ka ise kogemata seltsitegevusse ja seal mul pääsu pole olnud, no tegelikult pole väga tahtnudki mitte kaasa lüüa. Pealegi on külaliumine minule lausa õuele tulnud.

Koos külaliumise kasvamisega hakkasime arutlema, mismoodi meie külas võiks korraldada mingi sellise ürituse, kuhu rahvas ise kohale tuleb. Enam ei mäleta, kes esimesena ütles, et saame kokku meie talus, Molokal, aga 2001. aastal korraldasime esimese Perepäeva. Seda ei arvatud aga tõemeeli, et sellest traditsioon saab tulema. Tänaसेкс on see saanud traditsiooniks ja kannab nime "Perepäev Molokal". Perepäevale tuleb rahvast oma külast ja kaugemaltki.

Arvan, et oma elukoha tõttu ei ole ma pidanud millestki loobuma. Eesti on ju nii väike, kui meelelahutusasutusi silmas pidada, siis Tartu on 40 km kaugusel, Elva 15 km kaugusel, sealt leiab igaüks võimaluse vaba aja veetmiseks. Tööhõivega sama lugu. Kes tööd tahab leida, see ka leiab.

Enamasti näevad noored just täna kiiret teenimise võimalust, nn kullaauku linnas. Sageli on põhjuseks ka soovuvajunud kohalik kultuuri- ja külaelu. Kui aga noor inimene kasvab kohas kus on peale kooli või tööpäeva, nädalavahetustel võimalik osaleda erinevates vaba aja veetmise ringides, külaüritustel, siis kasvab temas tead-

mine, et ka maal on võimalik elada täiesti normaalset täisväärtuslikku elu.

Noorte kaasamisega kohaliku elu arendamisse istutame neisse pisiku – see on meie kodukoht, kuhu ma tahan tagasi tulla. See pisik võib kukla taga kopsida mitmed aastad, aga ühel hetkel on selgemast selgem – tahan maale tagasi.

Noortele soovitan: “Mine ja õpi linnas väheke aega, haridust peab Sul olema, aga siis vaata kodu poole tagasi, kas Sina ei saa ise oma elu nii korraldada, et sul oleks hea maal elada?”

Vaikus ja linnulaul, loodus ja vaba olemine

Nimi **Kristel Merigan**
Vanus 30
Elukoht Koogu küla, Aseri vald
Ida-Virumaa

Sellel lingil saad tutvuda Kristeli tegemistega:
<http://www.freewebs.com/kirju-mirju/>
(käsitööpood, käsitööblogi ja aiandusblogi)

Kristel Merigan on olnud põline tallinlane, käinud koolis ja tööl ainult Tallinnas, omandanud noorsootöötaja kutse. Ida-Virumaale tuli olude sunnil, kuna tema mees on pärit maalt ning tema tahtis linnast tagasi maale saada. Nüüd on nad maal elanud juba kaks aastat ning neil on varsti kahe aastaseks saav tüdrukutirts. Veel on peres kümne aastane poeg. Nad on korda teinud vana palkmaja ja ennast sellesse hästi sisse seadnud, korrastatud on suur aed ning Kristel ütleb: “Enam ära küll minna ei taha.”

Milliseid võimalusi maal elamine sulle pakub?

Siin on võimalusi arveste. Töötada on võimalik ainult kas Aseri koolis õpetajana, huvialajuhina või Rakveres mõõblitööstuses juurdelõikajana. AGA kuna meil on maal palju ja siin on vana lagunenud tall, siis tahaksin hakata hobuseid pidama ja puhkeküla välja arendama. Pealegi olen ma “haige” aianduse järgi. Praegugi käin Rāpinas kaugõppes aiandust õppimas. Tahaksin oma puukooli/istikuäri teha. Lisaks tegelen veel kõikvõimaliku käsitööga – maalin, joonistan, meisterdan, õmblen, voolin, teen vitraaži, seepi ja valan küünlaid. Kindlasti on veel midagi, aga kohe ei tule meelde. Osalen Liikumine Kodukant projektis *Õppiv Küla* Kõrtsialuse küla õpiettevõttes “LUIISK”. Teeme kohalikust looduskivist luiskusid. Loomulikult osalen seal kus võimalik, aga natuke seab piirid mulle laps ja ega see lapsehoidja saamine pole mingi niisama.

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Kahjuks jäid linna maha sõbrad, aga üks siis suhtleme

neti teel ja telefonis, vahest harva ikka näeme ka. Loomulikult jäi maha minu ema. No ja töö, kus oli parajasti päris hea palk, jäi ka linna.

Kas maal saab olla edukas?

Ma arvan et saab küll olla edukas, minul oleks vaja küll konkreetset “rahasüsti” ja ma paneks kohe siin asjad liikuma! Oma tehtud käsitööga teenin endale praegu natuke taskuraha juba praegu.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Raha! Aga minu arveste on väga paljud noored tagasi pöördunud just maale.

Noored, kes ei ole veel oma valikuid tuleviku suhtes teinud, peaksid ennekõike ise otsustama, mis on ikka kõige kasulikum, vajalikum ja otstarbekam. Rolli mängib raha ja töökoht ja liikuma saamine, et kas on auto või ei ole. Aga maal on hea rahulik ja kui oled nutikas, siis saad ka siin hakkama.

Krista Pedak Ida-Virumaa Külade Esinduse koordinaator: *Kristel on nn. läbilõigivõimeline, tal on selge maailmapilt ja äärmiselt tugev pühendumus oma kodu kaunistamisele, heakorramisele. Seda ei tee ju kunagi inimene, kes ei hooli maaelust. Kus on ta pere, seal on ta kodu ja see saab olla vaid maal.*

Maalt leiad vabaduse ja privaatsuse

Minu ema on pärit Pärnumaalt Tahkurannast. Ja isa on pärit Läänemaalt Ridala vallast.

Olen sündinud Tallinnas. Kuna isa oli laevakapten ja ema kodune, siis elasime Tallinnas. Aga juba väikses viibisin ma suurema osa ajast oma esivanemate juures Tahkurannas. Neil oli suur talukoht. See vabadus ja piiramatud tegetsemisvõimalused lummasid mind väga. Tallinnas oli aga kahetoaline korter, lärmakad ja stressavad inimesed ning ahistus täiega. Nii ma siis peale 8 kl. lõppu lahkusingi linnast täielikult, läksin kutsekooli õppima mehhanisaatori elukutset. Jäin oma esivanemate juurde elama. Tunnen tänu neile, et oma südames kuulun just Tahkuranda. Peale kooli lõpetamist töötasin Soomes ja erinevates Eesti firmades ning kasvasin põllumajandussaadusi. Alates aastast 2000 hakkasin tegema puhkemajandusega. Lisaks Tackendorf Puhkemajaga tegelemisele pakun kolimis- ja traktoriteenustöid.

Minu toimekasse perre kuuluvad abikaasa Raili ja poeg Sander ning koer Zorro, kellel on võitlejahing. Minu harrastusteks on jahindus ja motosport ning mäesuusatamine.

Miks valisid oma elukohaks väikese maapiirkonna?

Elu on rahulikum ja vähem on mõtetut sagimist.

Milliseid võimalusi see Sulle pakub?

Maaelu annab võimaluse panna ennast proovile, kas suudan arendada väikese koha suuremaks ja elavamaks.

Millistest kohalikest tegevustest võtad aktiivselt osa?

Olen üks kohaliku külaelu edendamiseks loodud MTÜ Tahkurandlane asutajaliige. Täna seaks päevaks oleme

korraldanud esimese Tahkuranna küla päeva, mõned kirikukontserdid ja jaanipäevad, plaanis on rannakoristustalgud ja palju muud sellelaadset, et edendada kohalikkude elu-olu. Rajamisel on täismootmetega jalgpalliväljak.

Olen EAÕK Tahkuranna kiriku koguduse aseesimees.

Kas oled millestki pidanud elukoha tõttu loobuma?

Elukoha tõttu ei ole nüüd küll millestki pidanud loobuma, lihtsalt elu on kord juba nii seatud, et elus pead ikka vahest millestki loobuma ja tegema omad valikud.

Kas maal saab olla edukas?

Mina arvan, et saab küll. Lihtsalt ise peab olema teotaheline ja ning elust ja maailmasjadest huvitatud.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Eks ajastu on selline. Noored hindavad linnaelu huvitavamaks kui maaelu. Osa süüd on ka vanematel, kes soovivad oma lastele kergemat elu, aga iga asjaga tuleb vaeva näha, sõltumata sellest millega siis tegeled. Muidugi on ka põhjuseks see, et varem oli inimestel rohkem loomi ja põllumaad ning lapsed pandi juba varasest east tööle, nüüd aga öeldakse, et orjad teevad tööd. Millest me siis elame?

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole valikuid teinud oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on linn ja maa?

Ikka maale, siin on eluterve keskkond ja vabadus. Elada maal, aga töötada võib ka linnas, alles siis saab erinevusest aru ja õpib maaelu hindama.

Nimi

Lennart Sünt-Mengel

Vanus

35

Elukoht

Tahkuranna küla, Pärnumaa

Pole midagi mõnusamat kui saad suvel oma aias hommikukohvi juua ning jõuluajal omaenda aias kuuske ehtida

Nimi **Jaana Butov**
Vanus 25
Elukoht Hummuli, Valgamaa

Sündisin Türil, kuid kaheaastaselt juba kolisime emaga Hummulisse. Kogu elu olen siin elanud, kuid vahepeal elasin aasta aega ka Münchenis Saksamaal. Minu vanemad on pärit maalt.

Miks oled valinud elukohaks just maapiirkonna?

Ma arvan, et maa inimesed on intelligentsamad kui linnainimesed, sest nad oskavad toime tulla igas olukorras. Praegusel ajal on maal elamine muutumas järjest populaarsemaks, sest kommunikatsiooniga ning infolevikuga enamasti probleeme enam pole. Maal on ilus loodus, eriti mõnus on siin suvel. Väiksemas piirkonnas on rohkem võimalusi ennast tõestada ning ka oma kodukoha jaoks midagi head teha. Väikeses kohas tekib ühtekuuluvustunne. Eriline on ka see, et lapsepõlves loodud sõprussuhted jäävad alatiseks püsima, kuna väikeses kohas külg-külje kõrval kasvades ning koos kõike läbi elades muutub sõpruse tähendus hindamatuks. Seetõttu on mul neli ülihead sõbrannat, kellega juba üle kahekümne aasta tihedalt läbi käime.

Milliseid võimalusi maal elamine sulle pakub?

Kuna ma olen suhteliselt positiivset tähelepanu ihkav noor, siis maal on selle saamine võimalik, kui teed midagi oma kodukoha heaks või aidad kedagi. Loomulikult on maapiirkonnas ka laimamised kerged tulema, kuid see ongi suur väljakutse, kui saan teistele tõestada vastupidist.

Maal on võimalik huvitavaid tegevusi teha ka ilma rahata: lõkkeõhtud, jalutuskäigud/ matkad kaunis looduses, ujumine, kalastamine, sportimine jne...

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Olen aktiivne paljudes kohtades. Vabaaja veetmise võimaluste eest olen päris palju ise hoolitsenud, korraldades üritusi, võistlusi ja muid huvitavaid kohtumisi. Võtan osa peaaegu kõigist üritustest ja koolitustest, mida mulle pakutakse. Huviringidest osalen ise inglise keele edasijõudnute kursustel, samuti käin võimlemas. Samuti tegutsen ka üle-eestiliste organisatsioonide juures aktiivselt. Vabatahtliku tegevusena korraldan noortega heakorrapäevi ja heategevuslikke üritusi. Ka projekte kirjutan vabatahtlikult. Nõustan Alamõisa külaseltsi. MTÜ Hummuli Noortekeskuse noortele olen korraldanud ka koolitusi meeskonnatöös ning suhtlemises.

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Ei ole. Mulle meeldib maal. Vajadusel saan alati linnas käia, kuna transport on endal olemas. Ka bussiliiklus on tihe. Kõik võimalused on ka siin olemas.

Kas maal saab olla edukas?

Loomulikult saab. Ka pärast aasta aega Münchenis elamist tunnen ennast siin õnnelikuna ja arvan, et siin on minu jaoks piisavalt arenguvõimalusi ja väljakutseid. Pärast Saksamaalt naasmist läksin tööle naabervalla lasteaeda (olin siis 19aastane), kus mulle anti palju võimalusi oma ideid ellu viia ja palju julgust edasi pürgimiseks. Siis läksin ma töö kõrvalt Tallinna Ülikooli kaugõppesse alushariduse pedagoogi eriala omandama. Mõne aasta pärast sain võimaluse töötada ka koduvallas, Hummuli Vallavalitsuses sekretärina. Töö kõrvalt

hakkasin vabatahtlikult tegelema Hummulis asutatud, kuid soiku jäetud MTÜ Hummulis Noortekeskuse asjaajamisega. Korraldasin kogu valla rahvale üritusi, kirjutasin projekte noorteüritusteks, kaasasin palju valla noori ühistegevustesse ning suurendasin noortekeskuse liikmeskonda. Minu aktiivne tegutsemine noortega avas ka vallavalitsuse ja volikogu silmad ning mulle otsustati võimaldada palgaline töökoht valla noorsootöötajana. Edaspidi loodan saada valla arendustöötajaks, mis pole sugugi võimatu.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Ma arvan, et põhjused on peamiselt töökohtade ning elukohapuudus. Maale ei ehitata nii palju uusi maju, kui linnadesse. Noored ei taha ju igavesti vanematega koos elada. Kõrgkooli lõpetanud noor loodab saada haridusele vastavat palka, mida maapiirkond sageli pakkuda ei suuda.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on "linn" ja "maa"?

Nendele noortele, kes soovivad elada tagasihoidlikult, teiste inimeste varjus, soovitaksin elama jääda linna, sest sealse rahvamassi seast ei paista üksikinimene eriti välja. Neile noortele, kes soovivad midagi oma elukohas muuta, pälvida rahva tähelepanu ja tunnustus, soovitan jääda elama maale, sest siin on palju kergem ennast tõestada. Maal märgatakse igauht.

Näpud mullas, närvid korras!

Nimi **Kaija Kõiv**
Vanus 18
Elukoht Ädu küla, Sangaste vald
Valgamaa

Sündisin ühel jaanuarikuu päeval Valga haiglas. Minu 2 õde, kes minust on vanemad ei oodanud kindlasti heameelega veel ühte rüblikut. Aga õnneks ei olnud see nende otsustada.

Selleks ajaks olid vanemad soetanud endale väikse talu Valgamaal Sangaste vallas. See on üsna imelik, sest minu ema on põline Tartu linna tüdruk ja isa hoopiski Kambja vallast, aga kuna peale kooli lõppu suunati nad tööle just Keeni sovhoosi, siis valikut nagu enam ei olnudki. Niisiis olen eluaeg elanud maal oma sünnikodus ja ega lahkuma nii väga ei kipugi.

Juba 5 aastast hakkasin sõbrannadega kohalikus koolis käima nii, et 1. klassi astudes oli juba paar aastat kooliteed seljataga. Peale põhikooli lõpetamist läksin Tartusse ja üritan sellel aastal Gümnaasiumit lõpetada. Loodetavasti õnnestub! Seega olen nädala sees linnas ja nädalavahetustel sõidan jällegi koju. Päris kindlasti võin väita, et valin enda tulevaseks elukohaks väiksema piirkonna, sest tunnen juba praegu, koolis käies, et linn ahistab mind. Mõnus on tulla reedel KOJU, kus ootavad kõik vanad tuttavad ja loomulikult ka värse õhk.

Kahjuks jääb praegune kodus veedetud kvaliteetaeg natuke väheseks. Ei suuda lihtsalt tegeleda niipalju küla probleemidega, kui võib-olla tahaksin, sest kooli pean siiski prioriteediks number üks. Palju lihtsam oleks asju korraldada kohapealt. Õnneks on noorte külaelu siiski suunatud nädalavahetusele, sest kõik käivad erinevates koolides. Suurepärane on minu meelest seegi, kui suudan oma küla noored kaheks päevaks maale meelitada ja varsti nad tulevad ise ja jäävadki.

Mulle meeldib, kui ma tunnen kõiki inimesi, kes mulle vastu tulevad. Linnas on see võimatu, aga maal

üsnagi reaalne. Kõiki saab tervitada ja isiklikult kutsuda, kui vaja paluda. Seda võib vist nimetada ühtekuuluvuseks, mille meie oma külas oleme saavutanud ning ausalt öeldes ma vajan seda. Olen ehk niivõrd seltskondlik inimene, kes lihtsalt ei suuda olla ilma teiste inimesteta. Tuttavad, sõbrad ja külaelanikud annavad mulle võimaluse kuuluda nende hulka. Loomulikult on väikes kohas lihtsam ennast teostada ja nähtavaks teha. Ei maksa ju unustada, et inimesele on lõpuks ikkagi kõige tähtsam enese heaolu.

Mitu, mitu aastat oleme tegeleenud kantritantsuga. Nüüdseks on meie väiksest rühmast välja kasvanud kõik õpetajad, kes on moodustanud tantsurühmad Sangastes, Otepääl, Võrus ja mujal. Minu kohustuseks on jäanud õpetajate õpetamine. Aktiivselt korraldame küla pidusid ja muid üritusi, kus noorte tegevus on alati esinud ja oodatud. Viimase paari aastaga olengi hakanud rohkem noori kaasama küla tegemistesse. Me näitleme ja tegeleme kõige noorematega. Olles juba natuke edasijõudnud, otsustasime sellel aastal luua ka Kodupaiga Külaseltsi kõrvale noorte MTÜ.

Hetkel ei ole ma oma elukoha tõttu pidanud millestki loobuma. Vastupidi olen kõvasti võitnud enesekindlust ja usaldust, mida suures linnas ei ole nii lihtne saavutada. Üldiselt ei karda ma konkurentsi, vastupidi see on tervitatav, kuid stardipauna on maakohat vägagi hea.

Edukus on omaette teema ja seda võib tõlgendada erinevalt. Mina võib-olla olen edukas, kui minu projekt rahastatakse ja kodukoha elukeskkond paraneb, teise inimese jaoks on tähtis saada suured hunnikud raha, et endale loss ehitada. Igal pool saab olla edukas, ka

maal. Tuleb lihtsalt leida see ala, sest on ju teada, et iga inimene on edukas just omal alal. Kindlasti mitte ei ole maal elamine edutuse tundemärk.

Inimesed ei tea, mis võimalused on maal ja eelkõige ei oma pealehakkamist, et ise võimalusi luua. Noored ei taha maale jääda, sest kardavad jääda töötuks, kuid tegelikult on linnas see risk hoopiski suurem. Paljud leiavad, et maal elamine on ajakulu. Linnas saab ju kohe majauksest välja astuda ja töökoha uksest sisse astuda, kuid paljudel on reaalselt see nii lihtne. Miks seisab hommikuti rahvas siis ummikutes ja ei jõua tööle. Arvatakse, et maal pole tegevust lastele, kaaludes üle tervisliku elukeskkonna.

Mõtlen vahest isegi, et miks ma peaksin ikkagi jääma maale, kus pood on kaugel ja kino käib kord kuus? Aga äkki just sellepärast peaksingi jääma. Poodi minekuks pean end vähegi liigutama ja külapoes kohtan kindlasti tuttavaid, kellega informatsiooni jagada. Kinno saan vaid kord kuus ja sellest kujuneb suur traditsioon, mida oodata.

Maal on rohkem asju, millest rõõmu tunda.

Olla iseenda peremes keset puhast loodust!

Nimi **Kaupo Kallas**
Vanus 31
Elukoht Plessi küla, Vastseliina vald
Võrumaa

Minu taust?! :-) Kui nii võib öelda, siis olen kahepaikne. Vanemad olid maalt pärit. Koolis käisin linnas, aga elasin nädalavahetusel ja suviti maal. Sai karjas käidud ja heina tehtud. Kuigi jah, linnaelu tõmbas tollel hetkel rohkem. Peale põhikooli asusin Tartusse kutseharidust taga nõudma, siis tuli sõjavägi ja siis juba iseseisev elu. Nüüdseks on ring täis ja ma jälle tagasi maal.

Miks oled valinud oma elukohaks just maapiirkonna?

Väga lihtne vastus, vähemalt minu jaoks – leidsin siit kena talutüdraku.

Aga peale selle, et siit elukaaslase leidsin, meeldib mulle rahulik elukeskkond. Siin on privaatsust ja elutempot saab ise jälgida. Mitte nii nagu linnas, kus kõik kiirelt mööda tuhiseb ja peale kiiruse muud polegi. Siin saab aja maha võtta ja omaette olla. Mulle meeldib oma talu. Mulle meeldib nokitseda mullas. Siin saan puutööd teha jne.

Milliseid võimalusi see Sulle pakub?

Võimalusi?! See just ongi see suur võimalus, et saab ise endale kodu rajada. Oma tahtmist mööda ehitada ja asju nii sättida, et sobib endale ja perele. Siin on tohutud võimalused! Kasvõi koduloomad, lemmikloomad. Sõpradel on hea külla tulla ja nautida seda avarust ja loodust mis meid ümbritseb.

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Olen külavanem aastast 2004 – selle aja jooksul on

küla heakord tunduvalt paranenud, naabrid suhtlevad aktiivselt, korraldatakse talguid, ühisüritusi, rajatud on küla kooskäämise koht jne. Kuulun Vastseliina valla Külaelu edendamise komisjoni – komisjon lahendab aktuaalseid külaelu probleeme ja otsib neile lahendust. Olen MTÜ Vastseliina Külade Ühendus liige. Külade Ühendus korraldab külavanematele ja küla kogukondadele erinevaid koolitusi, iga kuu esimesel teisipäeval on külavanemate ja omavalitsuse esindajate vaheline koosolek, kus jagatakse erinevat infot. Alates eelmisest aastast olen MTÜ Eesti Naabrivalve Plessi sektori vanem – kuritegevuse ennetamine ja üldine heakord.

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Alguses oli küll pisut igav, sest kõik sõbrad jäid ju linna. Polnud siinkandis tuttavaid. Mida aeg edasi seda rohkem sai selgeks, et see oli ainuõige otsus linnast maale kolida. Pole kordagi seda tegu kahetsenud. Tõsi ta on, et töökohtadega pole siinkandis kiita, aga kes ei otsi, see ei leia. Leian, et loobunud pole ma pidanud millestki. Olen väga palju juurde saanud, väga palju uusi kogemusi, palju häid sõpru ja tuttavaid.

Kas maal saab olla edukas?

Aga milles seisneb edukus?! Edukas äriimees? Edukas põllumees? Vahet pole kus sa elad, kas maal või linnas, edukas saab igal pool olla. Kuidas edukas olla maal? No ma ei tea, et mingi edukuse valem oleks olemas :-). Võib-olla piisab sellest, et oled aktiivne, saad kõigiga hästi läbi. Kindlasti peab olema hea suhtleja, lõbus. Mitte pelgama töötegemist jne.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Arvan, et peamine põhjus on ikkagi see, et maal pole nii palju võimalusi lõbutsemiseks kui linnas. Linn on see kus elu käib. Elu selles mõttes, et erinevad koolid ja palju rahvast ja palju rohkem lõbutsemisvõimalusi. Maal pole kino, või kui on, siis kaugel. Maal pole internetti jne. Pikad vahemaad mis lahutavad noori huviringidest jne.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on "linn" ja "maa"?

Hea küsimus :-) Soovitaksin seda mida ma ise läbi proovisin. Joosta linnas oma sarved maha ja siis naasta maa-
le. Siis on omal nahal linnaelu läbi elatud ja läbi proovitud ning selge, kus on kõige parem olla.

Maal on olemas kõik elamiseks vajalik

Nimi **Katrin Trumann**
Vanus 36
Elukoht Karala küla, Lümanda vald
Saaremaa

Olen sündinud Tallinnas ja elanud suurema osa oma elust seal. Küll aga on mu vanemad 60ndate algul lahkunud samast kandist, kus nüüd ise elan. Ühtlasi olen veetnud kõik suved ja enamiku koolivaheaegadest just samas paigas. Seega seos selle kohaga on tugev ja mind võib pidada kodukohta tagasituliijaks. Meie pere kolis siia kolm aastat tagasi, selles mõttes olen uustulnuk. Kuid maainimeste elulaad on mulle lapsest saati tuttav.

Ma ei valinud sihilikult oma elamiskohaks maa- piirkonda. Lihtsalt siin oli minu jaoks kõik elamiseks vajalik olemas, mida kusagil mujal Eestis ei olnud, ka Tallinnas mitte. Pärimise teel saadud maja näol oli siin olemas eluase, mida ükskiõik kus mujal oleksin pidanud endale alles soetama hakkama. Maja maha müüa ja uus eluase kuskile mujale luua ei tulnud aga mõttesegi, sest siin oli elu paigas. Ehk teisisõnu tundsin end siin koduselt ja seotuna (mul on kümneid hektareid maa- valdusi) ikka päritolu tõttu.

Ja teine põhjus on veel: maal elades näeb, kuidas kõik on omavahel seotud ja elu saab mõtte. Linnaelu tundub selle kõrval tühikargamisena, mõtetu teenimise ja kulutamisena. Linnas tundsin end tarbimisühiskonna ohvrina, siin olen vaba.

Elu maal pakub mulle võimaluse teha natuke rohkem, kui iseenda elus hoidmiseks ja laste kasvatamiseks vaja ja samal ajal tunda suurt rahuldust igast elatud päevast. Siin on ühtaegu huvitav, palju tegemist ja pingevaba. Aeg kulgeb omasoodu ja ruumi on. Põhiliselt pakubki võimalusi tegeleda rahulikult asjadega, mida pean õigeks ja millesse usun ilma, et peaksin olema sundseisus või kohustuslike valikute ees nagu sõltuvus liiklussagedusest või müra. Elu siin pakub võimalusi

nii eneseostuseks, sisemise tasakaalu leidmiseks kui keskkonna hoidmiseks.

Minu töö on kohaliku elu arendamise kavandamine. Kui arenguga seotud tegevuseks pidada pärand- maastike hooldust, siis sellega hakkasin tasapisi tege- lema juba enne siia kolimist. Nüüd on sellest saanud elustiil. Peale selle püüan aegamööda osaleda seltsielus. Peamiselt olen üritustest osavõtja, aga vahel aitan töö (nt talgutel) või nõuannetega.

Kas oled millegi pidanud oma elukoha tõttu loo- buma?

Ei tule pähe küll. Pigem vastupidi. Mulle tundub, et loobuma (privaatsusest, ajast, rahast jne) pidin varem, kui elasin linnas. Siin olen avastanud aina uusi võimalusi. Olen pidanud loobuma halbade harjumustest nagu kaua magamine ja liigne teleka vaatamine.

Kas maal saab olla edukas?

Kõik sõltub sellest, mida edu mõõdupuuks pidada. Kui see on, et inimene on suutnud luua keskkonna, kus teistel ja tal endal hea on ja see kõik õnnelikumaks teeb, siis selleks on maal palju võimalusi. Näiteks oma tuttavate silmis olen ma edukas, sest et saan neid suvel külla kutsudes kositada vaikuse ja rahuga. Maal on edukaks saamiseks vast rohkem vaeva ja läbimõeldust vaja. Siin aitab ainult talupojamõistus, mitte ühepäe- vaku mentaliteet.

Arvan, et peamiselt põhjused miks noored ei taha maale jääda on hoiakutes. Maal elamine ei ole väärtus- tatud. Seda peetakse ühest küljest kättesaamatuks (maal ei saa elada, sest pole tööd) ja teisalt madalaks (seal on

igav, pole võimalusi meelelahutuseks, inimesed on ebahuvitatavad, kitsa silmaringiga, kadedad, topivad oma nina teiste asjadesse jne). On olemas terve komplekt negatiivseid uskumusi ja seda võimendatakse põlvest põlve. Positiivseid külgi nagu turvalisus, privaatsus üle-rahvastatuse ja anonüümsuse vastandina või looduslähedus ei peeta oluliseks sel määral, et neist sõltuksid otsused. Noored on pigem valmis taluma stressi ja ohte (see on isegi põnev), kui otsima väljakutseid maaelus. Linnas on kõik lihtsamini saavutatav.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on “linn” ja “maa”?

Ärge uskuge neid, kes ütlevad: “Maal on see võimatu!” Ma soovitan kõigile noortele inimestele rohkem OMA peaga mõelda. Ja hästi läbi mõelda, millised on ootused tulevikule, eesmärgid, mida elus saavutada tahetakse ja kompromissid, milliseid ollakse valmis sõlmima. Enda tahtmised tuleb hästi selgeks teha ja siis alles kaaluda kas ja kus on võimalik seda kõike ellu viia. Äkki maal ei olegi nii võimatu oma unistusi teostada? Ja samuti soovitaksin oma elule vaadata pikemas perspektiivis. Sageli mõeldakse vaid lähitulevikule mõõndusega, et ehk siis hiljem näeb, mis saab. Seda laadi otsused võivad inimesi siduda aga aastateks ja siis hiljem on juba liiga hilja. Nii asutaksegi oma unistustest loobuma.

Loomulik keskkond juurte hoidmiseks ja heade viljade kasvatamiseks

Nimi **Margus Vain**
Vanus 35
Elukoht Patika küla, Rae vald
Harjumaa

Olen sündinud küll Tallinnas, kuid vanemate ja vanavanemate kaudu pärit Rae vallast. Kuigi minu lapsepõlve suved möödusid enamasti kõik endise Vaida mõisa naabruses ema vanemate kodus, leidsime alati aega, et külastada ja abistada isa vanemaid, kes elasid vaid nelja kilomeetri kaugusel Patika külas. Et omale meeldis lapsepõlves maal olla ja ka maatööd teha, siis ei olnudki küsimus, kui peale isa surma 1999. aasta lõpus otsustasin Patikale vanaema juurde elama asuda. Esimese talve olin kahekesi vanaemaga, kevadel tulid naine ja laps ka järele. Pere teine laps sündis juba Patika koju. Täna olen kolme poja isa.

Vainumäe talu, mis eelmise vabariigi lõpus kandis veel Kure talu nime (tegelikult kannab seda külarahvas tänaseeni) on olnud meie pere valduses vähemalt 3 põlvkonda enne mind, seetõttu ei olnud elukoha valikus küsimust. Ehkki endise talu 22 hektarist on peale sugulastega jagamist meie pere valduses vaid pisut üle 3 hektari, on see piisav selleks, et kasvatada oma perele vajalik talvekartul ja muud köögi- ja puuviljad. Ja on piisavalt ruumi lastele, nende onnide ja muude leitud rajamiseks või lihtsalt pallimänguplatsiks. Traditsioonilises mõttes ei ole muidugi Patika küla väga väike koht oma üle 200 püsielaniku ja rohkete suvitajatega.

Et Patika küla asub Rae vallas, Tallinnast 17 kilomeetri kaugusel, on kõik Tallinna ja valla keskuse Jüri poolt pakutavad hüved väga lähedal. Ehkki minu põhitöökoht asub Tallinnas, on tänu interneti ja muude kommunikatsioonide abile võimalik töötada ka kodus. See nõuab muidugi kõva distsipliini ja vahe tegemist, kus lõppevad kodu asjad, kus algavad töö, küla ja koguduse asjad.

Kunagi Patikal tegutsenud kultuurimaja elab täna varjusurmas aga see ei tähenda seda, et ei oleks võimalus osaleda huvitegevuses. Vähem kui 5 kilomeetri kaugusel asuvas vallakeskuses Jüris on suur ja korralik kultuurikeskus, kus tegutseb väga palju laulu- ja tantsurühmi, harrastusteater ja palju muud. Mina koos poistega osalen Jüri Perekooris, naine tantsib naisrahvatantsurühmas Jüri-Marid. Vanem poeg Erich tantsib rahvatantsurühmas, laulab mudilaskooris ja mängib plokkflooti, Robert laulab mudilaskooris, käib judotrennis ja kunstiringis. Pesamuna Alfred on hetkel emaga kodus ja tema veel ei käi.

Olen EELK Jüri koguduse liige ja aitan jõudu mööda kaasa kiriku korramisele. Külaliikumises löön aktiivsemalt kaasa alates 2004. aastast, mil mind valiti Patika külavanemaks. Koos teiste külavanematega oleme algatanud mitmeid tegevusi, millest üks on järgmisel aastal juba 5. korda korraldatav Rae valla külade päev. Selle juures oleme oluliseks pidanud, et seda korraldataks igal aastal erinev küla, et aktiveerida uusi inimesi.

Kas maal saab olla edukas? Mis üldse on edukus? Üks võib olla edukas majanduslikus mõttes ettevõtjana või oskustöölisena, teine edukas suure pere kasvatamisel, kolmas aga hea ühistegevuse eestvedajana. Minu jaoks ongi edukus nende kolme suuna vahel enda jaoks sobiva tasakaalu leidmine.

Tänapäeva noored on linna ja maa vahel raske valida. Oma osa on selles ikka veel kestval ülemineku ajal. Kui tekivad maale stabiilsed ja korralikult tasustatud töökohad, on otsust maale jääda oluliselt lihtsam teha. Ettevõtluse toetamine maapiirkondades ongi minu arust regionaalpoliitika.

Hommikune päikesekiir paistab vallatult aknast sisse ning kutsub sind välja vaatama. Heites sellele pilgu, satud tunnistajaks päikese imelisele värvidemängule kastesel rohul

Olen sündinud Alutaguse metsade vahel ning seetõttu on maal elamine juba sünnist saati olnud prioriteet, mida paljudel teistel lastel pole olnud. Minu vanemad on seal elanud juba aastaid. Nad pidasid lehma ja hobust nimega Vedu. Vedu vedas meid reega talvehommikuti bussijaama, mis asus meie kodust seitsme kilomeetri kaugusel, et saaksime kooli minna. Maal on saadud paljajalu virtsa sees plätserdada ja oina seljas sõita, lehma lüpsata ja käsitsi heina kaarutada. Ei kujuta ette, et kevade tülles ei sobraks kätpidi mullas – see peab olema kutsumus.

Väiksemas maapiirkonnas on hubasus, mida linnas ei ole. Tekib õlg-õla tunne. Külades inimesed ikka tulevad ja annavad oma abikäe kui julged vaid küsida. Inimesed teavad üksteist ja toetavad alati. Ühised on mured ja ka rõõmud. Samas on ka rahu ja vaikus. Ei kihuta ringi ATV'd ega rollerid, suveõsiti on kuulda ööbikute laksutamist.

Maal on tegelikult päris palju võimalusi ennast teostada, aga neid võimalusi peab nägema. Mina näiteks nägin, et autopoodi ootavad vanememmed tahaksid kusagil istuda, tuule eest varjuda. Seetõttu võtsingi külauelu arendamise endale südameasjaks. MTÜ Vaikla Küla Selts on nüüd loodud ja valmistume projekte kirjutama. Oma öla pani alla ka lisaku Vallavalitsus, kes andis külale oma platsi, kus kunagi paiknes Vaikla (Porskovo) koolimaja.

Nagu ma juba mainisin, sai MTÜ Vaikla Küla Selts loodud just tänu utsitamisele. Näitasin külainimestele, et on tore koos aega veeta ja autopoodi oodates kusagil istuda. Samal ajal võivad väikesed lapsed mängida mänguväljakul, mille loomine on veel pooleli.

Seoses kahe töökohaga ja perega on mul vähe aega suureks tegutsemiseks, aga ma annan endast igal juhul sada ja veel kümme protsenti, et küla inimesed võiksid ennast külaplatsil liikudes hästi tunda.

Ma ei ole pidanud küll millestki loobuma. Tänapäeva tehnika on väga kaugele arenenud ja seetõttu, et ma maal elan, ei jää mul küll midagi tegemata.

Arvan, et maal saab olla edukas kui sa seda tahad. Minu jaoks pole edu see, kui mul on uhke maja ja viimase mudeli auto, vaid see, kui mu enda hing on rahul. Edu on juba see, kui mul on elamine, pere, toit laual ja sinna lisaks veel austus külarahva seas. Külarahvas tuleb mulle vastu alati naeratades ja küsides kuidas mul läinud on. See teeb südame alt soojaks.

Usun, et põhjus, miks noored maale jääda ei taha, on paljuski hariduses. Suuremad hariduskeskused on siiski Eesti suuremates linnades. Sinna minnakse eelkõige õppima ja kui kool läbi, siis ei taheta enam maale tulla, kuna leitakse, et linnas saab kergemini hakkama. Nõustun väitega, et linnades on töökohavalikud suuremad ja sageli ka kõrgemad palgad kui maapiirkondades, kuid siiski kõik on võimalik, kui ise vaid tahad.

Minu soovitus noortele – tulge maale! **Esiteks** ei kaalu tervist üles mitte mingi asi. **Teiseks** maal saab paljajalu rohul käia. **Kolmandaks** lastele saab võtta suure koera ja ehitada neile nende oma mängumaja. **Neljandaks** rahu ja vaikus, mis lausa soojendab südant. **Viieandaks** oma elukvaliteedi parandamiseks peab ka veidi vaeva nägema.

Põhjuseid maale tulekuks on palju, kuid üks igaühe tulevik jääb tema enda otsustada. Siiski mitte midagi ei kaalu üles hommikust linnulaulu.

Nimi: **Lii Jürgenson**
Vanus: 22
Elukoht: Vaikla küla, Iisaku vald
Ida-Virumaa

Maa elu annab inimesele rahu, mis säilib ka mürgeldavas linnas

Nimi **Kristel Alvere**
Vanus 18
Elukoht Haldi küla, Emmaste vald
Hiiumaa

Hiiumaa noorteleht www.noored.hiiumaa.ee

Minu taust koosneb suurel hulgal metsast, põldudest ja merest. Olen sündinud ja kasvanud Hiiumaal. Elu esimesed seitse aastat mängisin naabrilastega koduümbruses, korjasime hoolsasti kanadele vesivirna ning silitasime kasse, kes õhtusele lõpsile piima niilima tulid. Väiksenä ei mõelnud ma üldse, kus elan või miks elan maal, see oli kõige loomulik asi maailmas. Oli tavaline, et enamus suvepäevi möödus mereääres ning sügiseti käisime metsas seenel ning talvel ehitasime lumememmesid ja kevadel korjasime metsa alt sinililli ja nurmenukke. Näis, et muud ei olegi eluks vaja: killukest sinist taevast, peotäit musta mulda, suutäit metsmaasikaid, ninatäit piibelehe lõhna ja kõrvatäit lõokese lõõritamist.

Elukohta ei ole ma tegelikult endale ise veel valinud, selle valiku tegid minu eest ära minu vanemad, kes mõlemad kolisid siia mandrilt, ehkki ema on mul Hiiumaal sündinud, elas ta suurema osa oma noorpõlvest mandril. Arvan, et kui oleksime linnas elanud ei oleks ma selline kui olen. Ega vist nemadki, ma usun, et nad tegid õige otsuse. Hiiumaa on hea koht loometöök ja minu mõlemad vanemad on kunstnikud.

Võimalused loon ma endale ise. Loomulikult mõjutavad minu valikuid välised tegurid, kuid ausalt öeldes annab maapiirkond mulle kindluse läbi oma ilusa looduse ning vaikuse, võimalused tulevad justkui inimeste kaudu ja ma ei usu, et inimesed on otseselt mõne piirkonnaga seotud.

Hiiumaal on meil jah nii, et inimesed jagunevad hiidlasteks ja "nendeks teisteks", vahel tunnen, et just see, et olen siin sündinud annab mulle mingi eelise,

loob nõ võimaluse, kuid arvan, et tänu inimeste vähesusele loeb siin pigem inimene ise kui tema päritolu või keskkond.

Kuna minu eriline armastus on kultuur, siis püüan siin tasapisi inimesi meelitada kultuursevalt tegutsema, mõtlema ja ennast väljendama. Täiskasvanuid enam suurt ei muuda, kuid olen nõ ette võtnud noored inimesed. Olen Hiiumaa noorte (kultuuri)lehe Glasuur peatoimetaja ning leian, et just eneseteostus on see, mida maapiirkondade noored enim vajavad. Eriti tore on kui see toimub läbi kirjutamise või muusika või kunsti. Natuke tegelen ka Hiiumaa noortekoguga, leian et noorte kaasamine ja omaalgatus on väga olulised. Loodan, et tulevikus muutuvad noortekogud loomulikeks kooslusteks ning sünnib ka koostöö Kodukandi ja maakondlike noortekogude vahel.

Ma ei tunne, et oleksin millestki siin elamise tõttu pidanud loobuma, mul on paar väga head sõpra mandril ning kui aega ja mahti saan, siis käin neil külas. Võib-olla tunnen puudust siin elavatest mõttekaaslastest, kellega avameelselt ja vabalt oma ideedest rääkida. Teinekord peetakse mind siin vist natukene imelikuks, sest tunnen, et tahaks koguaeg midagi korda saata, mitte lihtsalt käed rüpes istuda. Siin Hiiumaal aga on selline ajatu olemine, maad on võtnud deviis: Joo nee! Ja joo jõva! Ehk: ju näeb! ja ju jõuab!, mis iseenesest ka mulle hästi istuvad, kuid pikas perspektiivis tulemit ei anna, vaid ainult väldib vigade tegemise, samal ajal vältides ka edu...

Maal saab olla edukas kui endal on ümber kõva kultuurikiht. Intelligentsetel inimestel pole vahet kus ta

elab, kui, siis seisnevad käärid selles, et maapiirkonades napib mõttekaaslasi. Näiteks kirjanikel ja maalikunstnikel pole see aga suureks probleemiks. Sestap kõlbabki maa just loominguinimestele, ning neile kellele nõ edu suurt korda ei lähe. Edu all mõtlen säten্দavaid asju ja palju raha. Me ju tegelikult teame, mis on maainimese edu: see loodus, see vaikus, see olemine iseeneses. Need kes maal elavad ei vajagi palju muud. Loomulikult võiks loomapidamine ning põllumajandus olla tunduvalt paremal järjel, kuid kui riigiisad ei pea seda valdkonda oluliseks ja tulusaks siis mida me saame sinna parata? Tuleb leida teisi elatusvahendeid ning käies plastitööstuses tööl märgata tõusvat päikest ja laulvat musträstast ning olla rõõmus, et hing on sees ning seda linna müra ja mõttetust ei ole lähenduses.

Noored tahavad maailma näha. Tagasi tulevad nad vaid sel juhul kui nende hingelaad vastab maainimese rahulikult hingelaadile, muidu on maal elamine piin. Ja milleks ennast piinata?

Maal on võimalik elada linnale võrdväärset elu, kuid vaid juhul kui sinu amet on piisavalt sõltumatu teistest inimestest ning sul on jaksu elada ühiskonnas kus iga sinu käiku jälgitakse. Peab arvestama jotadega poe taga ja ebaviisakate bussijuhtidega ning sellega, et poes on sageli leib hallitanud või tomatit pole saada. Maal elamine on kindlasti kallim kui elamine linnas, sest maal olles on rohkem aega mõelda, linnas tuleb ainult tegutseda, pole aegagi raha raistada. Maal on madalamad palgad ning halvemad teenused jne jne.

Aga linnas on paneelmajad, mis ehitati viiskend aastat tagasi ning mis õige pea hakkavad kokku varisema, maal seda jama pole, siin on rohkem ikka

eramaju, ja maad kah, ehita aga kuhu süda käseb, kui ainult raha on, et maad osta.

Maal on hea lapsi kasvatada, lased hommikul õue ja hüüad õhtul tuppa, lõuna ajal ehk ka, kui lõunasöök valmis saab.

Eks palju sõltub ikka erialast. Aga ega ma ei tea ka, pole veel siit ära olnud, et õelda, kas tulen ikka tagasi.

Nimi **Raigo Rebane**
Vanus 30
Elukoht Miila küla, Rägavere vald
Lääne-Virumaa

Raigo Rebane on sündinud küünlakuul 1976. aastal Rakveres. Elab koos kaasa Katriniga looduslikult kaunis Miila külas Rägavere vallas Lääne-Virumaa. Raigol on kolm venda ja üks õde, kes on samuti pere-dega elama jäänud maale vanematekodu lähedale.

Raigo on lapsepõlvest saati elanud Miila külas. Peale Põlula Põhikooli lõpetamist asus ta õppima Kuremaa Põllumajandustehnikumi, kuna sellel ajal peeti põllu-mehe ametist lugu. Kooli ajal praktiseeris ta talutööd kuus kuud Saksamaal ja hiljem [veitsis. Kuremaalt omandas Raigo talujuht-agronoomi elukutse ja pärast kooli töötas ta lühikest aega vanemate firmas, mis tegeleb samuti põllumajandusega.

Alates 1998. aastast töötab kohalikus omavalitsuses, alguses maakorraldajana ja nüüd keskkonnanõunikuna. Töö kõrvalt lõpetas Raigo 2005. aastal Eesti Põllumajandusülikoolis kinnisvara planeerimise ja hindamise eriala.

Ta on alati olnud abiks vanematele põllumajandustöödel, on ka ise põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja ning hobina Kaitseliidu Viru maleva Miila rühma juht. 2003. aastal valiti Raigo Miila küla-vanemaks ning 2005. aastast tegutseb ta MTÜ Miila Hiiemäe juhatuse esimehena. 2006. aasta sügisest on Raigo lisaks ka Rägavere Vallavolikogu aseesimees ning arengu- ja maakomisjoni esimees. Hetkel on küla- ja vallategemiste kõrval käsil ka oma pere elamu renoveerimine.

Miila külas elab aastaringselt 50 inimest, suviti rohkem. Külaelanike aktiivsus Miilas tõusis jaanitule tege-mise traditsiooni taastamisega 2000. aastal. Kuna senine kooskäimiskoht jäi mõne aastaga külategemistele kitsaks

ning maaomanikega ei saadud pikaajalisele kokkulepele maatüki avaliku kasutamise osas, otsustati uus kooskäimiskoht rajada keset küla vanale mahajäetud ja räämas talukohale. Mitmete talgu- ja heakorrapäevade tulemusena valmis tiigikaldale kena külaplats, kus juba 2006. aastal peeti jaanituli ja küla 765. aastapäev.

Praegusi külategemisi toimetab 05. mail 2005. aastal asutatud MTÜ Miila Hiiemäe, kuhu kuulub hetkel 12 inimest. Suuremad projektid on rajatud Kohaliku Omaalgatuse Programmi (KOP) rahadest. KOPi toetusel rajati 2006. aastal külaplatsile katusealune ning 2007. aastal taastati platsil oleva kivihoone seinad, et sellest pikemas tulevikus külarahvale vajalik hoone ehitada.

Eesti-Hollandi Heategevusfondi toetusel püstitati 2006. aastal külatee äärde Miilas asuvate talude viidad ning teadetetahvlid. Kiik, lipumast ja kuivkäimla ehitati külaplatsile külarahva omavahenditest, suures osas toetas ettevõtmisi vanemate firma OÜ Miila Viss.

Rägavere Vallavalitsus on Miila tegemisi ja üritusi alati toetanud kaasfinantseeringuna, lisaks rajati valla toetusel 2007. aastal külaplatsile laste mänguväljak ja süvendati kinnikasvanud tiik.

Miila küla pälvis 2006. aastal Lääne-Virumaa heakorrakonkursil Kaunis Küla tiitli. Peamine rõõm on küla-vanemale ja külarahvale see, et aasta-aastalt huvitub küla tegemistest üha rohkem inimesi. Külasse on lisandunud uusi noori peresid ja käsile on võetud projektid külaelu arenguks – see lisab kindlust, et Miila külas läheb elu edasi.

Maaelu on lihtsalt võrratu, mitte iial ma ei vahetaks seda linna oma vastu :-)

Lii Roosa on sündinud ja kasvanud lisakus. Käinud laseal lasteaia, koolis ja ka muusikakoolis. 18 aastasel peale gümnaasiumi lõpetamist viis saatus ta Rakvere kanti elama ja õppima sotsiaaltööd ning hiljem ka töötama. Lii on olnud Rakvere Lille Koolis (toimetulekukool puudega lastele) kasvataja ja ka asendusõpetaja. Samuti andnud puudega täiskasvanutele päevakeskuses liikumise, muusika ja teatri tunde. Valmis on saadud kahe näidendiga, millest viimasega, "Nukitsamees", esineti Tartus Emajõe Sadamateatris puuetega noorte näidendite festivalil "Savilind".

Pärast viit aastat Rakveres elamist saabus ta tagasi kodukohta tööle kohalikku vallavalitsusse. Lii ütleb: "Soov oli tulla tagasi koju. Samuti oli siin mu elukaaslane ja praeguseks kuus kuud tagasi, sündis meil ka tütar.

Kui lisakusse tagasi tulin, otsustasin hakata tööle kohalike noortega. Selle tarbeks sai loodud MTÜ lisaku Noorte Klubi, mille kaudu tehtud projekte rakendame kohalike noorte hüvanguks. Meil pole küll veel oma noortekeskust, kuid unistame sellest ja püüame selle nimel ka tööd teha. Samuti kuulun kohalikku Leader töögrupi (Peipsi-Alutaguse Koostöökoda) juhatusse ja selle kaudu püüame kohalikku külaelu edasi viia."

Milliseid võimalusi Sulle pakub Sinu kodukoht?

Olen siit pärit, siin on mu juured ja kogu pere. Ei kujutaks ettegi, et peaks kuskil mujal elama. Eks väiksemal kohal ole omad võlud. Enamasti on see hea, et kõik tunnevad kõiki. Kui on abi vaja, saad seda kohe siit samast. Loomulikult on ka väikestes küldes omad intriigid ja probleemid, aga enamasti saab kohalikele loota. On ka suhteliselt turvaline nii elada, kõik on ju

enamasti "omad inimesed". Enne pisitütre sündi mängisin kaheksa aastat kohalikus tantsuansambelis, käisin võrkpalli mängimas, mälumängus osalesin, tegin noortele filmi/mängu jm õhtuid.

Kas oled millestki pidanud elukoha tõttu loobuma?

Võimalik, et oleksin tahtnud käia mõnel suurel kontserdil linnades, aga enamasti on see mu enda organiseerimatus tõttu ära jäänud, mitte seetõttu, et elan maal.

Kas maal saab olla edukas?

Loomulikult saab. Kui sa teed oma asja ikka südamega ja hea eesmärgi nimel ei ole tähtis see, kas elad linnas, maal või Kariibi saartel... :-). Noored ei taha maale elama jääda kuna tööd ei ole ning neil on liiga kõrged ootused palga suhtes. Olen uurinud, et mitte keegi 12 klassi lõpetajatest pole nõus maale jääma, kui nende töötasu saab olema alla kümne tuhande kätte, mis on iseenesest ju utopia. Noored tulevad vaikselt maale tagasi, hakatakse jälle väärtustama ehedat maaelu. Lihtsalt see ei toimu üleöö.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole valikuid teinud oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on linn ja maa?

Esialgul soovitaksin teha nii nagu süda ütleb, "elu" näha, rännata, seigelda ja hiljem otsida koht, kus sa tahad, et oleks sinu "päris oma kodu". Vaevalt, et nad unistavad korterist Lasnamäel.

Krista Pedak (Ida-Virumaa koordinaator): *Lii rõõmus olek ja uuele avatud meel on toonud ta tagasi oma pessa – lisakusse, kus ta tunnetab kodukoha toetavat jõudu. Lii on suutnud oma korraarmastuse, täpsuse ja kindlate eesmärkide püstitamise kaudu tuua lisaku maakonna noortetegevuse esirinda.*

Nimi: **Lii Roosa**
Vanus: 25
Elukoht: lisaku, Ida-Virumaa

Kastelõhnaline hommik tuli,
silmaid taevana selged ja suured...
kajakad kisavad kaugel laiul,

veel meri on uniselt vakka.
Vahukirjase liiva peal
virvendab vesi,

tuul ärgates ringutab laialt
ja tasakesi
kõhinal naerma hakkab

Nimi **Laili Lutsar**
Vanus 33
Elukoht Luidja, Kõrgessaare vald
Hiiumaa

Teadlik osa minu lapsepõlvest ja kooliaastad möödusid väikeses Lõuna-Eesti linnakeses Rāpinas, kuhu emaga peale lahutust kolisime. Kasvasin pere ainsa silmaröömuna koos ema ja ülihoolitseva vanaemaga.

Õppisin Rāpina Keskkoolis, praeguses gümnaasiumis, saksa keele süvaõppega klassis. Kooliajal tegelesin aktiivselt spordiga, osalesin näite- ja kunstiringi töös. Mitmed huviharrastusega seotud saavutused on leidnud tunnustust nii maakondlikul kui ka vabariiklikul tasandil. Keskkooli algusaastal olin koos sõpradega tegev kiriku koguduse pühapäevakooliga.

Kooli lõpetades plaanis astuda Tartu Ülikooli kunstiajaloo erialale. Kummalistel asjaoludel sattusin tööle hambaravisse praeguseks minu elukaaslase alluvusse. Kunagise erialavaliku soovist hoopis erinevasse – meditsiini valdkonda. Sinna sattudes tekkis äratundmine õiges kohas olemisest ja nii said alguse ka minu meditsiiniõpingud. Praegusel hetkel töötan põhikohaga hambaravis suuhügienistina.

Minu esimene kokkupuude Hiiumaaga umbes 12 aastat tagasi, kestis vaid põgusad paar tundi. Köpu tuleturnist halli hundi udusse mattuv saar tundus üksildase ja mahajäetuna, kiirustades risti läbi Hiiumaa, siis veel Orjaku sadama kaudu väljuvale Saaremaa praamile, libisesid üle huulte, tagantjärele saatuslikuks osutunud sõnad: “mitte kunagi enam ei tule ma siia”. *Never say never!!!*

Juba mõne kuu möödudes olin sunnitud oma sõnu sõõma, koos mehega taas Hiiumaale tema Tartu aegsele lapsepõlvesõbrale külla sõites. Skeptilisus Hiiumaa asustatuse kohapealt püsis....!

Kuuldes meie professionist (hambaarstid) ja kurtes teenuse puudulikkuse üle Hiiumaal, kujunesid poole aasta möödudes meie külaskäigud Hiiumaale igakuulisteks tööandalateks Kõrgessaares, kuhu seadsime sisse tagasihoidliku hambaravikabineti. Nii toimis elu pea aasta kuni ühel päeval minu jaoks täiesti ootamatult teatas mu kaasa, et tema tahab kolida Hiiumaale elama!

Siin veedetud töö- ja puhkenädalad olid muutnud nii mõndagi minu mõttemaailmas ja maailma tunnetuses, kuid siin elada??? Tegelikuses ei olnud ma selleks valmis, kuid järjekordne tagantjärele tarkus! Positiivse põhjuse enese jaoks leidsin Hiiumaa looduses ja kuna olin sel ajal meie väikese pojaga kodune, oli Hiiumaa kindlasti sobivam koht kui Tartu kivimüürid. Nii me siia kolisime 21. detsember 1997.

Hiiumaal elamist õppisin väärtustama ajal, mil tegelikuses olin oma õpingute tõttu enam aega linnas. Sel ajal loksusid paika asjad millest arvasin end puudust tundma hakkavat siia kolides. Ja millest esimesel Hiiumaa aastatel puudust ka tundsin – võimalusest sõpradega väljas käia, õhtuti bowlingut mängida, teatri- ja restorani külastused jne. Tegelikuses ei olnud need võimalused kuhugi kadunud, lihtsalt tuli õppida oma aega teistmoodi planeerima ja kasutama. Tasapisi tekkisid tuttavad, kes tõid endaga oma maailma, mõtted, vabaaja veetmise võimalused.

Üks mis Hiiumaal toimib teisiti kui mandril (ka maakohtades) on aja kulg, sõna otseses mõttes ja loomulikult mõjutab see siniseid inimesi ja nende tegemisi. Aega on süüvida enesesse, võibolla on see mereline eraldatus, kuid tundub, et lihtsa inimliku kõrgema hoolivuse kõrval laieneb see siinsetel elanikel tervele

saarele. Mõnus on tunnetada kuidas oma kodu ja küla asja ajades panustatakse tegelikult terve Hiiumaa healolule. Kokkuvõtvalt võib öelda et Hiiumaa elutempo pakub rohkem kvaliteetaega iseenda jaoks.

Loomulikult on ka loobumised, kuid usun, et enamus loobumisi on suhtelised ja sõltuvuses väärtus- ja ehk nii mõnigi kord ka enesehinnangutest. Arvan et oluline on mõtestada lahti oma soovid, unistused, väärtustada olemasolevat ja tunnetada eneses rahulolu. Kui see on olemas, ongi kõik korras, vastupidisel juhul peaks aga enne kurtma hakkamist andma hinnangu isiklikule teotaatele, selle kasutamisele ning ühis/keskkonna poolt pakutavatele/vajaminevatele võimalustele.

Isiklikus plaanis loobusin alles selle aasta kevadel väga perspektiivikast töökohast Tallinnas, kus paar aastat iga nädal paar päeva oma erialast tööd olin teinud. Kõrvutades plusse ja miinuseid jäi kaalukausile Hiiumaa ning soov teostada oma ammune unistus isikliku lilleäri näol. Ning peamine – olla iseenda ja oma aja peremees.

1999. aastal valiti mind MTÜ Kodukant Luidja juhatuse esinaiseks, julgen lugeda seda tunnustuseks ja kohaliku kogukonna poolt usalduseks ning omaksvõtmiseks. Seltsi aktiivse tegetsemisperioodi jooksul korraldasime iga aastaseid küla jaanitulesid – põnevate mängude ja võistlustega. Keskkel kohal oli näidend, esituse tule nii eesti näitekirjanduse pärandit veidi mugandatuna tänapäeva konteksti, kui ka kohalikkude külaelu kajastavaid paroodilise alatooniga tükke, mis sündisid koostöös külarahvast koosneva näitegrupiga.

Koostöös MTÜ Haridusselt EDU'ga, kelle liikmed osaliselt kattusid ka Kodukant Luidja liikmetega, tähis-tasime ühiselt vastlapäevaseid ja jõulusid.

Lastele, keda meie piirkonnas on kümnepäeva ringis, oleme pakkunud vastavalt oma oskustele kohalikus seltsimajas eakohast tegevust huviringide näol. Minu juhendada oli kunstiring, kus proovitud sai nii siidimaali, pabervoltimis- ja salvrätikutehnikat kui ka lilleseadet. Tegutsesid portselanimaali ning saviringi. Ringi tööks vajalikud vahendid sai muretsetud erinevatesse fondidesse projekti taotlusi kirjutades.

Kohalikus seltsielus kaasalöömise ajaga kattusid ka minu meditsiiniõpinguid Tallinnas ja edasistel aastatel Tartus, Dentes Tervishoiukooli suuhügieenist erialal lõpetasin 2002. aastal. Tagantjärele meenutades tundub kõik hullupöörase aktiivsusega, jagada end pere, kooli ja külaelu vahel. Aga nagu öeldakse, kes teeb see jõuab.

Lastega huviringide tegevus andis ka tõuke lilleseade õpingutele. Niisiis asusin 2004. aastal Suuremõisa tehnikumi floristi erialale, mille lõpetasin 2006. aastal. Käesoleva aasta algusest avasin oma isikliku lilleäri Kõrgessaares, mille majandamisega tegelen lisaks oma põhitööle – hambaravile. Äri on olnud edukas ja praegusel hetkel gutetsen juba laienemisega Kärda uude kaubanduskeskusesse.

Selle aasta seltsilise tegevuse noortega on möödunud Kõpu LifeNatura projekti raames plaanitud tegevuste – lilleseade ringid, looduslaager korraldamise ja läbiviimisega.

Põhjused miks noored ei taha maale jääda? Siin-kohal võiks rõhuasetus olla pigem sellel, kas noored ei taha maale tulla või siis tagasi tulla.

Kooli lõpetades on linna kasuks otsustamine tihti paratamatu valik. Linnaelu pakub siin mitmeid eelseid – erinevate koolide näol, kättesaadavamad ning rikkalikumad võimalused meelelahutuseks ja vabaaja veetmiseks, majanduslikult tulusamad töökohad.

Eneseotsimine on ju pidev arenguprotsess ning ka maanoor tahab olla aktiivne ja edukas ikka nendel aladel, mis teda huvitavad.

Regionaalne areng on aga tihedas seoses täiskasvanute haridusega ning hariduse kaudu või selle toel teostatavate muudatuste ja uuendustega. See omakorda eeldab muudatusi riiklikus ühiskonna/regionaalpoliitikas, mis peaks senisest enam soodustama näiteks ettevõtluse arengut maapiirkondades, mis vähendaks ebasoodsamate alade mahajäämust ning korvaks põhilisi linna ja maaoktade vahelisi ebavõrdsusi. Ainult heast tahtest ja tõsisest soovist maal elada jääb väheks.

Oma valikutes, tegevuste planeerimisel, huvides ja püüdlustes järgime ju kõik eelkõige isiklikke soovide ja vajadusi, kuid need põhinevad paljuski kodu ja ühiskonna poolt kujundatud väärtushinnangutest.

Kedagi ei saa sundida asjaolude sunnil olema õnnelik kuskil kus ta seda ei ole. Inimene kasvab, kasvab elu lõpuni käies oma teed, õppides, suheldes, kaotades, võites. Tähtis on õppida tundma iseennast ja teostada oma unistus elule.

Minu soovitus noortele, kes ei ole valikuid teinud oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on valik linna- ja maaelu vahel, on kuulata oma sisemist häält, hinnata objektiivselt oma vajadusi, soovide ning pidada meeles, et oluline pole mitte see kus me oleme, vaid see, millises suunas me liigume.

Maalu võluks on just see vabadus, mida me kõik tegelikult vajame

Nimi **Mati Mäe**
Vanus 19
Elukoht Kaalepi küla, Albu vald
Järvamaa

Mati Mäe on eluvalgus elanud maal ja samamoodi ka tema vanemad. On käinud kahes koolis: Albu Põhikoolis ja Rakvere Kutsekeskkoolis kus õppis autoremonti. Nüüd läheb õppima Tallinna Tehnika Kõrgkooli autoremonti edasi. Osaleb momentil Kodukandi noorteprojektis *Ettevõtlikud noored külates*. On pea-aegu 10 aastat tantsinud. Sellest enamust ajast rahvataantsu ja mingil määral ka peotantsu. Tema hobideks on veel jahindus ja rattaga sõitmine.

Miks oled valinud oma elukohaks just väiksema maapiirkonna?

Minul ei ole üldse pistmist sellega kus ma momentil elan, sest olin siis veel nii väike, 3 aastane, kui Järva- maale kolisime. Enne seda elasime Harjumaal Sakus. Aga kui oleks olnud minu valida, siis oleksin ka elama läinud väiksemasse maak kohta just sellepärast, et maal on rahulikum. Mulle meeldib olla loodusele lähemal. Maal elamine pakub mulle palju võimalusi. Näiteks saan käia jahil, matkamas, tantsimas. Jalgpalli mängida just siis kui mina tahan, mitte mingitel kindlatel kellaaegadel. Tunda ennast vabana, mitte olla kuskil väikeses korteris sadade naabrite kõrval.

Millistest kohalikest tegevustest võtad aktiivselt osa?

Vabaaja veetmise võimalustest kasutan pidevalt jalgpalli väljakul igasuguste pallimängude mängimist. Samuti aitan külas lehti riisuda ja muudel heakorral töodel võtan aktiivselt osa. Aitan külas ja vallas läbi viia erinevaid üritusi. Nagu näiteks: perepäev, jõuluüritused, Eesti paarisammumees, suveetendustel Vargamäe kuningriik ja Proffet. Nendel üritustel olen olnud turvamees, parkija,

piletimüüja, korraldaja. Samuti olen osalenud naaber- valla üritustel näiteks ratsavõistluse korraldamisel ja läbi- viimisel.

Kas oled millestki pidanud elukoha töttu loobuma?

Siiamaani enda teada küll mitte. Kuna peres on auto, siis saame ka väljaspool küla käia kultuuriüritustel. Ühistransporti kasutades ei oleks see eriti võimalik.

Kas maal saab olla edukas?

Jah, maal saab kohe kindlasti olla edukas. Kõik oleneb sellest kuidas sõna edukas endale selgeks teha. Kas edukas on see inimene kes kraabib endale miljonid kokku, või see inimene kes suudab palju teha mini- maalsete ressurssidega, või inimene kes suudab ära elada ots otsaga kokku tulles. Kõik need võimalused on olemas ka maal.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Noored tahavad pidutseda, paremini tasustavaid töö- kohti. Harjumusest, et koolikõrval sai juba linnas tööl käidud ja ühikas elatud. Noored arvavad, et maal on igav. Ise ei tee nad ka midagi selleks, et maal oleks neile meelepärased tegevusi.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole valikuid teinud oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on linn ja maa?

Mina soovitaksin kindlasti maad. Linnas jõuab alati tööl käia, kui maal tööd ei leia. Kuigi ettevõtteid tuleb aina rohkem maale. Vanasti oli nii, et ei olnud töökohti, aga nüüd on just puudus kvalifitseeritud tööjõust.

Olen suurema osa oma elust elanud maal. Mu vanavanemad isa poolt on saarlased (ka elavad maal) ja ema poolt vanavanemad on elanud Pärsti vallas kogu oma elu. Vahepeal elasin Tartus, sest õppisin seal meditsiinikoolis. Tulin aga tagasi, sest linn ei ole minu jaoks :-)

Nüüd on mul kaks last ja nendel on ka siin minu meelest hea kasvukeskkond. Vähemalt nemad on hetkel rahul.

Valisin selle elukoha, sest siin on veedetud mu lapsepõlv ja noorus. Siin on hea ja rahulik, rääkimata imelisest loodusest. Värvide vaheldumine aastaegade kaupa on hingematvalt ilus. Suur pluss on see, et liiklus ei ole siin tihe. Saab öösel magada :-) ning öösiti näeb tähti :-) Neid saab vaadelda ilma, et seda segaksid linna- tuled.

Võimalusi tuleb maal ise otsida. Midagi ei tule iseenesest. Tuleb ise tegutseda ja mõelda, mis oleks tore ja mida saaks veel ette võtta. Nii palju pakub, et loodus on ilus, kus jalutada; kool ja lasteaed on lähedal; hingerahu on siin...

Ma olen Pärsti Noorte Volikogu spiiker (asutati aasta eest) ning meie eesmärk ongi välja uurida, mida noored tahavad ja neile seda pakkuda. Üritame noorte enda poolt soovitud täide viia ning sellega nende elu meie vallas toredamaks muuta.

Oleme korraldanud juba jaanipäeva ja suvelõpupeo, samuti aitasime läbi viia lastekaitse päeva. Väga toredad kogemused :-) Saame muudkui indu juurde edasi tegutseda.

Oma elukoha tõttu ei ole ma millestki pidanud loobuma ning ka maal saab olla edukas. Ikka saab :-)

Ükskõik, kuhu ma ei läheks, siis süda ihkab varsti tagasi maale – koju, sest see koht on pugunud hinge ja vallutanud meeled :-)

Kui väga midagi tahta, siis tehakse selle saavutamise nimel palju. Nii ongi enam- vähem kõik võimalik. Tuleb ise vaeva näha ja siis saavutatust rõõmu tunda.

Noored arvavad, et neil pole maal midagi teha – ei tööd, ei pidutsemist, mitte midagi ei toimu. Sellepärast ma üritangi neile oma sõprade abil näidata, et see ei ole nii ja maal on tore elada.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on “linn” ja “maa”?

Teistele on väga raske tuleviku suhtes nõu anda. Nende ootused ei ole ju samad, mis minul. Aga väike soovitus on selline, et minge nautige linnaelu ja tulge siis maale tagasi rahu nautima :-) Linna kiire rütm on kerge alus stressile, meil seda juba naljalt ei juhtu :-)

Kindlasti mõelge hoolega läbi oma variandid! Seadke plussid ja miinused paberile ritta ning arutlege hoolega, sest otsustate ju oma tuleviku üle.

Nimi **Meeli Kõll**
Vanus 25
Elukoht Heimtali, Pärsti vald
Viljandimaa

Maal on lilled, heinamaa, päikesepaiste

Nimi **Maarja Jõevec**
Vanus 35
Elukoht Üdruma küla, Kullamaa vald
Läänemaa

Olen sündinud Kullamaa vallas Üdruma külas kus ka neli esimest eluaastat elanud. Järgmised 29 aastat olen elanud Kullamaal (8 km Üdruma külast), kus käisin koolis ja töötasin ja rajasin enda esimese kodu. Kullamaal elades käisin tihti Üdrumal vanaemal-vanaaisal külas ja kõik kooli vaheajad veetsin ka nende pool. Kõige ilusamad, toredamad ja põnevamad mälestused lapsepõlvest seostuvad just vanaema-vanaisa juures oldud ajast. Viimased kaks aastat olen elanud jälle Üdruma külas kuhu koos tütre Katriini ja elukaaslase Ergoga ehitame endale uut kodu – OMA TALU. Minu vanemad elavad meist 1 km kaugusel Ritsu talus, kus elasid ka minu vanavanemad ja ka vana-vana-vanemad.

Kõige tähtsam minu jaoks on just see, et minu vanemad ja nende vanemad on pärit just sellest vallast ja sellest külast. Nii nagu on mulle tähtsad ka vanemate fotod või vanaema kootud linik või vanaisa kummut jne. Juba koolis käies tahtsin ma maale elama jääda. Kui minu ema-poolne vanaema (kes elab 3 km Kaugusel Üdruma külast) oli mures, kes tema tallu elama tuleks peale tema surma, olin päris kindel, et mina tahaksin (see oli umbes sel ajal kui ma keskkoolis käisin). Veel meeldib mulle väga aias ja looduses toimetada ja olla ning seda on kõige lihtsam teha maal elades OMA TALU ümber aeda rajades või oma metsas seenel käies.

Kui ma elan maal, saan iga hetk kui tahan minna õue ja juua kohvi paljajalu hommikusel murul. Kuulata linnulaulu liikluskära asemel. Hommikusõõgiks noppida maasikaid või mustsõstraid. Oma tööd tehes päikest võtta. Lõunasõõgi kõrvale naabertalust piima tuua. Palli

mängida või hundiratasat visata, kui aga tuju tuleb. Õhtusõõgiks on oma peenralt korjatud porgandid ja oad. Õhtul lõket tehes rohutirtsude laulu kuulata. Jooksmiseks, rattasõiduks ja suusatamiseks on vaja luba ainult ilmataadilt. Ja kui ma seda kõike tahan ja saan, siis ma olen õnnelik ja kui ma olen õnnelik, siis õnnestuvad minu tööd ja ettevõtmised.

Olen mänginud 20 aastat Kullamaa naiskonnas võrkpalli. Võrkpall tähendab Kullamaale väga palju, kuna selle taga on traditsioonid ja see on palju tuntust toonud Kullamaale. Ka minu ema mängib võrkpalli ja vend ja onupojad ja nende lapsed. Kui minult kunagi küsiti, kus ma võrkpalli mängima õppisin, siis vastas onupoeg minu asemel, et meie suguvõsas antakse see oskus ema rinnapiimaga kaasa. Mängin võrkpalli ka Üdruma Küla Seltsi võistkonnas, kus meil on mõnus seltskond ja meil on väga hästi läinud. Tantsin rahvatantsu rühmas *Kaareke*. *Kaareke* on küll Märjamaa valla tantsurühm, aga ma olen väga õnnelik, et ma seal tantsida saan, sest minu jaoks on väga olulised rahvariided ja rahvatraditsioonid. Kord nädalas käin Märjamaal uju-mas. Veel proovin isa jõudumööda osa võtta küla seltsi tegemistest. Sellest sügisest lubasin naistele seltsimajas võimlemist juhendada hakata. Minu jaoks on väga tähtis, et kohalik käsitöö püsiks. Kuna ise olen käsitöö õpetaja ja tegelen vabal ajal palju käsitööga. Sellest tuli mõte teha Üdrumale käsitöö müügikoht, mis sai nimeks Käsitöökuur. Käsitöökuuri aitasid mul teha elukaaslane, ema, isa, tütar, vend, onu ja mõningad sõbrad. Käsitöökuurist müüakse kohalike käsitöölise töid. Meil on seal väga tore ja meil läheb hästi. Käsitöökuurist võiks veel palju rääkida.

Maal elades ei ole võimalik niipalju meelt lahutada (kino, teater, kontsert), kuna linnas on kaugel ja sõidule läheb aega ja raha. Maal kauplustes on kaubavaliik väiksem ja kaup on kallim. Otseselt pole ma pidanud oma elukoha tõttu millestki loobuma. Isegi internetiühendus on meil olemas, kuigi mitmeid kordi kallim kui linnas. Vaba aega on vähem, kuna palju aega kulub kütmisele, puude ja vee vedamisele ning muule sellisele.

Kindlasti saab olla maal edukas. See nõuab palju pealehakkamist, suurt tahtet ja püsivust. Kui toimetad oma kodukandis, siis on kindlasti abi sugulastest ja sõpradest. Aga põhiline on ikkagi, et sul oleks tahtmine midagi korda saata.

Noored ei taha maale jääda, sest linnas on lihtsam leida tasuvat tööd. On paremad võimalused oma meelt lahutada. Paremad koolid, kus õppida. Seal on lihtsam läbi lüüa, ei pea nii palju vaeva nägema.

Arvan, et kodukoha, maa ja linna valikul, peab noor endale kõigepealt selgeks tegema, mida ta oma elult soovib ja mida ta korda saata soovib. Mõnda asja ei annagi maal teha, aga mõnda jälle linnas mitte.

Elu maal on kui kirju sügislehtede väli, piisavalt piiranguid ja piisavalt väljundeid, ole vaid julge neid ületama!

Nimi **Merike Ruven**
Vanus 31
Elukoht Mõniste, Võrumaa

Sündinud 2. detsembril 1975. a. Võrus. Õppinud Mõniste Põhikoolis, Varstu KK ja Tallinna Pedagoogikaülikoolis kaks aastat klassiõpetajaks. Töötanud Tallinnas toitlustusega tegelevas ettevõttes ja kui sündis esimene laps, kolunud maale. Lapse 3aastaseks saades oli selge, et asutus, kus varem töötasin, oli tegevuse lõpetanud ja nii ma olude sunnil maale jäingi. Ka mehe töökoht oli maal. Meie mõlema vanemad on maainimesed ja elamispinna olime leidnud vanemate tühjaksjäänud korteris. Nii, et kõik oli justkui maal eluks olemas. Peagi avaneski minul võimalus asuda tööle Mõniste Põhikooli majandusjuhataja kohusetäitjaks, kus töötades saigi alguse minu ühiskondlikus elus osalemine aktiivsuses. Kahe aasta pärast, peale kooli tööle asumist, sündis perre teine laps.

Miks ma just Mõnistesse elama jäin, üks põhjus on kindlasti see, et siin oli meie ühine elamispiind. Siin ma sündisin, kasvasin ja siin elavad minu vanemad. Siin leidsin uue töökohta.

Kui oled hea suhtleja ja ise aktiivne, ei tohiks võimalustest end teostada, puudu tulla ka maapiirkonnas. Koolis töötades saigi aktiivselt osalema hakatud avalikus elus. Esialgu lõin kaasa lasteaiaga hoolekogu töös, hiljem kui kool ja lasteaiad liideti, kuulusin sealse hoolekogu koosseisu.

Osalenud aktiivselt Mõniste valla korraldatud suurürituste organiseerimisel ja läbiviimisel (Kevadpühade-maa, Metsavenna päevad, Päkapiikumaa).

2005. aasta lõpul asutatud MTÜ Ääremaa Noored üks kahekümnest asutajaliikmest, juhatuse liige. 2006. aasta kevadel asutatud Võrumaa Partnerluskoogu asuta-

jaliige ja juhatuse liige. Veel kuulun Mõniste Valla Haridus- ja Kultuurikomisjonis.

Hetkel töötan Mõniste Rahvamajas juhatajana. See töökoht loob mulle hulgaliselt võimalusi uute ideede elluviimiseks. Minu ametikoha eesmärgiks ongi valla kultuurielu ja rahvamaja tegevuse korraldamine. Otsin juhendajaid erinevate ringide tegevuste läbiviimiseks nii lastele kui täiskasvanutele. Sellel rahvamaja tegevushooajal võin julgelt öelda, et üle mitme aasta leidsime taas võimaluse segarahvatantsijatele kooskäimiseks ja käivitasime näiteringi töö. Veel on aktiivselt kooskäimas eakad, kes juba üle 10 aasta tagasi asutasid oma klubi, nimega Mehkamaa Memmed ja taadid. Eakad laulavad, tantsivad ja mängivad pilli. Naisrahvatantsijatega tähis-tasime sellel suvel nende 20ndat järjestikust tegevusaastat. Aktiivselt käib koos segaansambel. Lastel on võimalus õppida kitarrimängu ja harrastada karaktertantsu.

Seda kõike suudame pakkuda koostöös Mõniste Kooliga, kes lahkelt lubab meil, meie maja renoveerimistöde tõttu kooskäia nende ruume kasutades. Minu töökogemus selles valdkonnas on küll alles aastatagune, aga tunnen, et olen inimestega leidnud ühise keele ja see on töö, mis hetkel suudab mulle paljutki pakkuda, seda nii enesearenduse kui eneseteostuse valdkonnas.

MTÜ Ääremaa Noortega oleme leidnud võimaluse Avatud Noortekeskuse töö korraldamiseks Mõniste vallas, luues sellega võimalusi meie lastele erinevateks tegevusteks väljaspool kooli ja kodu.

Kogu meie tegevus põhineb erinevatel projektidel. Selles ühingus on üks rakke midagi ära teha, sest kogu töö käib vabatahtlikkuse alusel. Läbi tugeva koostöö suudame olla edukad! See tähendab seda, et kõik meie

ühingu 23 liiget annavad oma panuse ühingu eduka toimimise eest.

See, et minu elukoht on maal mitte linnas, on mulle pigem positiivne kui negatiivne argument. Kas elad maal või linnas, ei saa küll minu arvates edukust kuidagi pidurdada, eelkõige sõltub see ikkagi inimesest endast. Millised on kellegi vaated elule ja mida keegi üldse ootab elult, kas soovib lihtsalt vaikset äraelamist või ise millelegi kaasa aidates, enda ja teiste elu põnevaks tehes.

Miks noored ei taha maale jääda, on väga individuaalne. Keda tõmbavad linnade väljakutsed, soovitud töökoht, suurem palk, paremad võimalused õõelus kaasalõõmiseks. Need, kellel pered loodud ja nii öelda "sarved maha joostud" otsustavad siiski laste ja pere heaolu silmas pidades. Kõik ei sobigi maale elama, nad ei saa maaelu tingimustes hakkama. Viimaste aastate trendid aga hakkavad näitama, et maaelu läheb üha rohkem hindu. Hinnatakse omas majas elamist, privaatsust naabritega, vaiksemat ja puhtamat elukeskkonda.

Kõik noored, kellel kaalumisel, kas otsustada elamise kasuks maal või linnas, siis minu arvates tuleks eelkõige järgida oma südame häält. Eks elu paneb tih-tipeale ise kõik paika. Vägisi pealesunnitud asjad ei lõpe kunagi hästi. Ja samas on meil kõigil teadmine, et miski pole jääv. Jääb valikute tegemise võimalus.

Nimi **Mare Kalme**
Vanus 24
Elukoht Rutja küla, Vihula vald
Lääne-Virumaa

Oma lapsepõlve kõik suved veetsin vanavanemate kodus Rutjal, elasime ise Väike-Maarjas. Kolhooside lagunemiseaegu otsustasid mu vanemad maale elama tulla. Käisin siis viiendas klassis. Maal olemine on mulle lapsest peale rohkem meeldinud eriti armastasin tegeleda loomade ja looduse uurimisega. Algul oli raske, sest pidin kooli minema Kundasse, mis oli linn ja teatavasti hüütakse kõiki väljaspool linna elavaid lapsi “maakateks”. Õige pea leidsin endale aga sõpru ja saadi aru, et maal elamine ei tähenda ainult sõnniku haisuseid riideid ja töö tegemist hommikust õhtuni. Väga paljud mu klassikaaslased tulid siis ja tulevad praegugi mulle külla ja naudivad linnast eemale saamist.

Põhikoolis hakkasin tegelema ratsutamisega, mis tõstis kõvasti enesehinnangut ja ala tundus väga huvitav. Keskkoolis sain endale oma hobuse.

Minu mõlemad vanemadki on pärit maalt ja hobustega kokkupuude oli ka neil olemas. Algul oli hobune kui üks pereliige ja ega keegi arvanud, et neid juurde tuleb. Keskkoolis sai kindel otsus tehtud õppida midagi hobustega seonduvat. Ja just sel sügisel kui lõpetasin avati esimene hobusekasvatuse kursus Säreveres, kuhu ma õppima läksin.

Minu elukoha valik on olnud loomulik jätk koolivalikule. Leidsin, et hobustega võiks tegeleda ka oma elukohas. Tuli küll pakkumisi minna tööle mujale, kuid kodus oli sel ajal juba ootamas kolm hobust ja minemiseks polnud põhjust.

Olen oma elukohaga maal väga rahul, saan olla privaatselt ja hommikul kasvõi hommikumantlis veranda trepil kohvi juua. Samas pakub mu töö mulle piisa-

valt suhtlemisvõimalust ja oma kandi inimestega saab samuti koos käidud.

Lapsena käisin tihti oma sõbrannal Tallinnas külas ja üle paari nädala ma seal olla ei tahtnud, kuigi ta elas vaikselt Pelgulinnas. Praegu sõites läbi Lasnamäe tulevad mul jüdinad üle keha kui mõtlen, mida need inimesed seal päevast-päeva küll teevad. Igal pool neli ahistavat kiviseina...

Maal on kodune olemine, majaseinad on palgist ja uksest saab astuda kohe murule. Kindlasti mängib suurt rolli minu jaoks ka meri, sest mere ääres jalutamine on mulle lapsest saati väga meeldinud. Võiksin elada ka mõne järve ääres, aga kindlasti mitte lagedate põldude vahel.

Olles ettevõtja, vaatan oma elukohta kui üht konkurentsivõimelist – talu asub väga ilusa loodusega paigas. Vaid väikese jalutuskaigu kaugusel on ilus liivarand, lähedal on rahvamaja kus külarahvas koos käib ja kus saab näiteks tantsimas käia.

Maal saan pakkuda oma lastele arenguks vajalikke häid tingimusi: looduslik keskkond, loomad, puhas õhk, piisav arv inimesi lapse ümber jne. Leian, et igasugused beebikoolid ja lasteringid on toredad, kuid mitte hädavajalikud. Minu laps õpib vanematelki piisavalt palju tegevusi ja suuremana läheb ta lasteaeda, et omaealistega mängida.

Karepa Seltis olen olnud selle loomise algusest, nüüd viimase aasta olen olnud juhatuse esinaine. Nii, et külaelu areng on osaliselt minust sõltuv. Nii algasidki eelmisel aastal rahvamajas *line*-tantsu kursused ja seltskonnatants. Mõlemast võtan ka ise loomulikult osa. Esialgu kahtlesin osalejate arvus, kuid nüüd on selgunud,

et mõlemad ringid jätkuvad. Olen osalenud ka näiteringi töös ja sügisel läheb see edasi. Näitering annab võimaluse arendada oma suhtlemis- ning esinemiskustust.

Karepa Selts ühendab mitmeid omakandi külasid ja keskuseks on Karepa rahvamaja, mis on saanud renoveeritud tänu eurorahadele. Hetkel on päevakohased rahvamajas pakutavad teenused ning rahvamaja edasine areng. See on vabatahtlik töö mis toimub ettevõt- luse ja pereelu kõrvalt.

Siiani tundus, et ainuke probleem on olematu internetiühendus. Iga väiksema asja pärast oli tarvis sõita raamatukogusse. Nüüd on asi lahendatud mobiilse internetiga. Kõik asjad on ju autosõidu kaugusel, tahad lähed õhtul teatrisse või kasvõi Tallinnasse kinno. Konkreetset minu puhul pole see just millestki ilmajäämine, aga maal elades võib siiski jääda ilma heast haridusest ning lapsesõbralikust koolikeskkonnast. Maalaps peab bussiga väga kaugele kooli sõitma, sest maakoolid pannakse kinni. Tal tuleb loksuda bussis ja “tehase” tüüpi kooli minna. Jääb ära individuaalne lähenemine ja lapsekeskne õpetus. Omamoodi on see ka mind puudutanud, kuigi päris algklassides ma ju veel maal ei elanud.

Leian, et maal saab olla edukas. Sõltub lihtsalt sellest, mida keegi edukaks olemisest arvab. See sõltub inimese väärtushinnangutest ja prioriteetidest elus. Ega ei peagi olema silmapaistev ja äriiselt võimekas, ka koduperenaine võib olla maal edukas. Kui ta on õnnelik selles rollis ja väärtustab ennast ema ja perenaisena, siis ongi ta edukas.

Iseendast rääkides on maal võimalik olla edukas, kui olen valinud õige suuna. Tegelen maaturismiga ja pakun külalistele maalähedasi elamusi, kui tahaksin olla edukas hotellipidaja oleksin vales kohas.

Et noored ei taha maal elada, arvan, et see on selline käibefraas. Tegelikult on väga paljud noored valmis maale tulema, kuid nad ootavad kohalikult omavalitsuselt rohkem toetust (bussiliiklus, korras teed, lasteaiaid). Tihti võib noori peletada ka lapsepõlve kogemus, et maal on tohutult palju tööd. Vanemad panid küll lastele kohustused, kui ei küsinud laste arvamust. Vaja oli kõvasti tööd rügada, et ellu jääda ja lastelt nõuti tihti liiga palju.

Kas elada linnas või maal? Eks see valik sõltub juba elukutsevalikust. Ma mõtlen maal elamist kui elustiili, mitte lihtsalt maalt linna töölkäimist. Maal on tohutult võimalusi eneseteostuseks – kasvõi vanavanemate talu ülesehitamine või külaelu edendamine. Linn on ettevõtlikke inimesi täis, maa aga vajab selliseid.

Kui jutt kokku võtta siis ütleksin järgmist: mida raskem töö seda magusam pak!

Nimi **Mihkel Vainula**
Vanus 36
Elukoht Kabli küla, Häädemeeste vald
Pärnumaa

Oma pisiku maal elamiseks ja maale kinnistumiseks sain kindlasti oma vanematelt. Isa oli sovhoosis farmimehaanikuks, suvel teraviljakombainer, ema aga agronoom. Seega käbi ei ole kannust kaugele kukkunud. Sellest tulenevalt sai ka valik tehtud haridusteel, kus lõpetasin Tihemetsa Sovhoostehnikumi tehnikamehaaniku erialal.

Majandite lagunemise aegu vaatasin koos noorema vennaga kuidas arutult tassiti osakute eest saadavat vara laiali ja rikuti "iseenese tarkusega" korralikult haritud põllumaad. Sellest hetkest sündiski otsus, et meist saab selle piirkonna roheteenuse pakkujat millest kasvas välja OÜ Helgi & Pojad.

Mulle on paljud etteheitnud, et miks sa jama selle tulutu ettevõtmisega, tule parem meile tööle. Muidugi on eelnevas väike ivagi sees, et pidev sissetulek, ei mingeid ikaldusi ega raha probleeme. Kuid kindlasti ei sobi see mulle, sest mis oleks veel ilusam kui enda külvatud orase tärkamise või valmiva viljapõllu kaunis mühin. Samuti annab mu valitud tee olla iseenda peremees ja ka oma "õnne sepp". Täna on ka täitunud mu ammune unistus olla edukas põllumees ja samas ka õnnelik isa ning möödunud tagasi vaadates olen optimistlikult meelestatud ka tuleviku suhtes kuna mul on töö ja hobi üks ja seesama.

Alates aastast 2000 kuulun heategevuslikku organisatsiooni Häädemeeste Lions Club. Selle klubilise tegevuse kaudu mina ja mu veljed proovime korda viia oma unelmaid ja ka kohustusi kaaskodanike ees. Kuna Eestis on Lions liikumine alles teismelise eas, ei ole me suutnud veel oma kõiki eesmärke täita, kuid eks aeg annab arutust.

Kui alustasin oma karjääri maal ei tundnud miski võimatu, kõik oli käe-jala juures, olid kino ja vabaõhu-üritused.

Praegu seisain probleemi ees, kuhu ringi või trenni panna oma vanem poeg, kuna kodukoha lähedal on võimalused suhteliselt piiratud. Seetõttu kaalun poja Pärnu trenni viimist. Samuti on ka maapoodide kaubavalk oluliselt kesisem ja kallim kui linnas.

Kui nüüd vaadata mida peaks tegema, et maal edukas olla siis vast põhilisteks omadusteks peavad olema visadus, töötahe ja riskivalmidus. Need kolm omadust on mind aidanud valitud teel suhteliselt valutult liikuda ja on ka andnud väikest lisaboonust õnnestumiste näol.

Suured probleemid on maaelul saatmas juba mõnda aega, kuna linnades on palgatased kõrgemad, ei ole tarvis teha 12-24 tunniseid tööpäevi jne. Maal tehtavad tööd nõuavad sageli palju füüsilist pingutust, töötingimused on tolmused või haisvad. Kahjuks ka vabaaja veetmise võimalusi on kordades vähem kui suuremates asulates mis soodustabki noorte lahkumise maalt. Eriti teeb kurvaks see, et sõites oma koduküla vahelt läbi ja vaadates eramaju tee ääres, näen seal elamas vaid pensioni-ealisi või suvitajaid.

Noortele, kes on alles teelahkem soovitaks enne kui nad linna lähedavad, proovida oma võimeid just maal ja eraettevõtjana, siis saad olla oma aja peremees ega pea tormama linnaelu keerisesse. Ka maal on võimalik hästi elada ja kui jääb üks pere, võib-olla on järgijaidki.

Olen sündinud ja kasvanud Nissi vallas. Vanemad on samuti kasvanud maal, kuid otseselt Nissi valda sattunud tööle suunamise kaudu.

Miks oled valinud oma elukohaks just maapiirkonna?

Linnas on inimesed sageli liiga kinni üldises voolus. Inimesed on kiire elu tõttu närvilisemad, enda ja oma pere jaoks on aega vähevõitu. Maal elada on küll mõnevõrra raskem, aga kindlasti rahulikum ning kuna aega rohkem käes, saab keskenduda asjadele mis tegelikult huvi pakuvad.

Milliseid võimalusi see Sulle pakub?

Saan tegeleda asjadega, mis mulle meeldivad. Inimesed on soojemad, sõbralikumad, abivalmimad – tänu sellele on enamik ideid ja ettevõtmisi teostatavad.

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Põhiliselt püüan luua tingimusi noorte vaba aja veetmiseks vallas – viin läbi projekte, korraldan infopäevi, püüan suurendada noorte omaosalust kohalikul tasandil.

Kas oled millestki pidanud oma elukoha tõttu loobuma?

Mõnest heast tööpakkumisest ja meelelahutusvõimalusi on kohapeal vähe.

Kas maal saab olla edukas?

Sõltub mida keegi edukuse all silmas peab. Eneseteos-

vusvõimalusi igal juhul jagub. Sissetulekud võiks paremad olla.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Pole tööd, eriti erialast. Samuti jätvad töötingimused ning palganumber sageli soovida. Noortele meelepärast ajaviidet on vähe ja kui on, siis tihti liiga ühekülgne.

Mida soovitaksid noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on “linn” ja “maa”?

Ainuüksi linnas elamine kedagi rikkaks ja edukaks ei tee, kõik sõltub noorest endast. Soovitada võin elukohta linna ligidal maal – nii jäävad alles looduse keskel elamise võlud ja linnade mitmekesised valikuvõimalused.

Nimi **Natalia Sereda**
Vanus 26
Elukoht Ellamaa, Nissi vald
Harjumaa

Nimi	<i>Siim Maiste</i>
Vanus	29
Elukoht	Oela küla, Rapla vald Rapla maa

Olen elanud kogu elu maal, Oela külas. Isa-poolne suguvõsa on siit kandist pärit ja konkreetset selles paigas olen kuuendat põlve. Ema on samamoodi maalt pärit, Palukülást, Kehtna vallast. Muideks, just meie talu maadelt on leitud mõningaid vanu leide, pross ja poolik kivikirves, mille päritoluajaks on ajaloolased pakkunud juba pronksiaega, ehk siis 3500 aastat tagasi võis oletatavalt Oela küla koht olla asustatud. Iseasi muidugi, kas ka minu juured nii kaugele ulatuvad :-)

Eks inimeste elukoha valik sõltub just juurtest ja kodust. Kuna pole olnud põhjust siit mujale kolida, siis sellepärast olen siia pidama jäänud. Ja kui kunagi peaski näiteks Tallinnas või Munaläskmes peatuma jääma, siis pikemas perspektiivis ma näen end ikkagi siin pesitsemas.

See Oela küla on kuidagi õigesse kohta sattunud. Või siis olen ma õigesse kohta sündinud :-). Igatahes on siin kõik kuidagi käe-jala juures. Olgu, ühistransport lonkab ehk natuke ja külas pole poodi ja seni kõige lähem postkontor ka vist pannakse kinni. Aga! Ümber ringi tekivad asfaltteed ja olukorras, kus igas peres on nagunii auto olemas, tuleb see rohkem kasuks kui ühistranspordi paranemine. Kõrvalkülas on lasteaed ja kool ja paar poodi, 12 km eemal on juba Rapla ja seal on kõik olemas, noh töökohti vast nii palju veel mitte. Ja seda kanti siin loetakse ka linnalähedaseks maaks, ehk siis Tallinnasse on autoga 40-minuti tee ja tänapäeval see pole enam üldsegi suur asi.

Ja tänu sellele mõningasele eraldatusele ongi siin olemas seda n.ö. hingamisruumi ja privaatsust, mida tihedamas asustatuses enam ei ole. See vist on asi, mille-

ga maainimene on kokku kasvanud ja seepärast ta oskab seda hinnata. Kes kiidab rohelist ja vaikset linnaosa, kes aedlinna, arusaadav, eks seal peegelduvadki inimeste eelistused. Aga siin on see omaette olemine täiesti tuntav. Kuigi Oela küla kohta on öeldud, et nagu "Vene-tüüpi küla", majad on suhteliselt lähetikku ja kohe tee ääres. Aga see selleks, oleks majadel mitu kilomeetrit vahet, pole see enam küla ja poleks ka naabrimeest, kellele üle aia tere hõigata. Siin on võimalus kuulda masinate müra ja on võimalus panna selg vastu puud ning kuulata vaikust.

Lisaks on siin tunda, kui oled midagi küla huvides teinud. Väikeses kohas pannakse ka väikest tegu tähele. Ja meie külas käidud kaugemaltki ja meie elu-olu on kajastatud ka suuremale avalikkusele, see tähendab meile palju.

Meie külas on välja kujunenud kindel seltskond, kes on huvitatud küla nimel midagi tegema. Meil pole siin nii palju elanikke, et teha regulaarseid huviringe ja edendada seltsi. Meie tegevus seisneb pigem mõnes ühises ettevõtmises aasta jooksul, et parandada küla väljanägemist ja luua mõni objekt, mis senini on kas unustatud või lausa olemata. Ja niipalju kui on selliseid tegemisi, niipalju olen neist ka osa võtnud.

Ma pean ütleva, et me pole saavutanud võibolla sellist edu oma asjades, kui me kunagi MTÜ-d luues lootsime. Kuid teisalt jälle olemas saanud kogemuse, mille najal ühiste asjadega edasi minna, seega meil on, kuhu püüelda ja mille nimel oma aktiivsust hoida. Ja hetkel me teostame omi plaane jõudu-mööda, mitte ei rabele selle nimel ööd ja päevad. Kuu tehtud – kaunikene :-)

See, millest ma olen ilma jäänud tänu elukohale, jääb ehk kooliaega. Tollal algasid need segased taasiseseisvumise ajad ja see löi elu harjunud rööpast välja, samamoodi jälle see ühistranspordi-värk ja elukeskkonna muutus majanduslikus mõttes jne. Kuid hiljem on olnud võimalik neid asju tagantjärele teha, ma pean silmas mõned hobid ja sportimisvõimalused. Kuid see pole asi, mida kahetseda, et neid tol ajal polnud võimalik lubada.

Nagu elu on näidanud, eriti viimasel ajal, siis on maal võimalik olla edukas. Kõik oleneb inimesest ja tema tahtmisest. Eks iga asjaga on nii, et kui väga tahta, siis on kõik saavutatav. Oela külas ja selle ümbruses tegeletakse aktiivselt põllumajandusega, on puit-toodetega tegelevaid ettevõtteid. Ja seda kindlasti tänu Euroliidule. Teisalt aga, võin omast kogemusest öelda, on näiteks euroraha saamiseks vaja läbi käia selline bürokraatia kadalipp, et kui ükskord see projektikene valmis saab, siis on sellest asjaajamisest süda paha mitmeks ajaks. Siit ka siis vajadus kas hea meeskonna või suurte kogemuste järele, et edukust tõsta.

Kui aga rääkida sellest, mis edukust takistaks, siis võibolla on see hetkel veel selline riigipoolne asjaajamine ja ka suhtumine. Riik küll innustab ja soosib nagu seda maal elamist ja maale kolimist, samas aga on tegelik asjaajamine veel konarlik ja võiks öelda isegi, et "valimistepõhine".

Siit ka siis põhjus, miks noortel pole ehk motivatsiooni maale jääda, veel vähem maale tulla. Hariduseks vajalik on ikka kätte saadav suuremates kohtades ja peale kooli on täna suhteliselt raske nullist kõike

alustada. Nüüd juba jah kommunikatsioonid siin paranevad ja noorematele on ehk eeskujuks olnud ka see ise tegemine, mida nad tänu külaliikumisele on näinud. Kui nad suudavad selle omaks võtta, siis on neil selle võrra jälle kergem edaspidi.

Ja eks suurematel linnadel ole omad ahvatlused, mida kõik noored vähemalt mingil ajal ihkavad ja omal nahal tunda tahavad. Et nad aga peale oma mõllu-perioodi siia tagasi tuleks, selle nimel on palju ära teha riigil ja omavalitsusel.

Üheselt ei saa öelda, et linn on sant ja maa on hea. Või vastupidi. Kõik on suhteline ja mis kellelegi sobib, teab tema ise. Aga niipalju julgen öelda, et selleks, et maa ja maal elamise mõnust õige aimdus saada, tuleb mõnda aega linnas elada. Suuremalt öeldes on see sama, et selleks, et Eestis elamise võlust aru saada, tuleks maailmas ringi käia. See kogemus ei teki raamatust või filmist, see tekib elust enesest. Ja mida suurem on see võrdlusmoment, seda selgem on arusaam. Ja noored ei tohiks karta tegemast seda valikut, olgu siis selle valikuni jõudmine kui keeruline või pikk tahes.

Maaelu võluks on vabaduse tunne, loodus, vähem pingeid, puhas õhk jne

Nimi **Mari-Liis Palu**
Vanus 25
Elukoht Lustivere, Põltsamaa vald
Jõgevamaa

Mari-Liis Palu on sündinud Tallinnas, kus elas esimesed viis eluaastat. Siis kolis vanematega koos Vinni-Pajustisse ning õppis esimesed neli klassi seal. Põhikooli lõpetas Rakveres. Edasi tõi elu tagasi Tallinnasse, lõpetas seal gümnaasiumi ja omandas lapsehoidja eriala. Peale lõpetamist läks Mari-Liis pooleteiseks aastaks tööle Saksamaale. Tagasi tulles mõistis, et elu maal on ainuõige ning kui ilus ja võratu on Eestimaa. Elama asus Tallinna lähedale Arukülla. Neli viimast aastat on elanud koos mehega Lustiveres, oma talus. “Minu vanemad on pärit ka maapiirkondadest – isa Rápina lähedalt Lintest ja ema Kohilast” tõestab Mari-Liis oma elu seotust maaeluga.

“Maal on rahu ja vaikus. Kui mõnus on elada looduses. Saan olla oma hoovi peal kuidas tahan, kuulata muusikat, võtta päikest kas või paljalt, sest lähim talu on rohkem kui 700 m kaugusel. Tunnen end siin vabana. Ei saa linnas enam üldse olla, kuidagi ängistus tuleb peale.” kirjeldab maaelu võlusi Mari-Liis.

Millistest kohaliku arenguga seotud tegevustest võtad aktiivselt osa?

Oeh, millest alustada? Tantsin Lustivere naisrahvatantsu rühmas. Osalen Lustivere võimlemisrühma töös. Olen Lustivere Külaseltsi liige. Alustasin kohalike noortega aktiivset tegevust. Korraldame noortele pidusid, väljasõite, kokkusaamisi, kirjutame projekte, teeme külas heakorratöid. Sellest aastast kuulun ka Jõgevamaa Kodukandi juhatusse.

Kas maal saab olla edukas?

Maal saab olla edukas, kuid seda peab ise tahtma. Ei

tasu jorutada, et on igav. Ise oled süüdi, siis tee oma elu ise huvitavaks ja edukaks. Nagu iga asjaga, tuleb kõvasti vaeva näha.

Milliseid peamisi põhjuseid näed Sina selles, et noored ei taha maale jääda?

Nad leiavad, et siin on igav, midagi ei toimu. Loodus on teisejärguline ja nad ei pane seda enda ümber tähele. Siin tuleb rohkem vaeva näha. Näiteks aidata emal peenart rohida, muru niita jne. Üks asi, mis noori veel häirib on see, et kõik tunnevad kõiki. Kui midagi on, levivad jutud kulutulena. Ega siin töökohtadega ka kiita pole. Kuid saab ju ka siin elada ja mujale tööle käia.

Mida soovitaksid noorele, kelle valikute kaalukausil on “linn” ja “maa”?

Linn on ja jääb igavesti. Ka maal olles on seal tore käia, kuid veel toredam on maale tagasi jõuda. Maal ei ole igav, kui sa oma elu ise igavaks ei muuda. Pealegi tööd jätkub.

Pille Tutt (Jõgevamaa Kodukandi juhatuse liige): *Mari-Liis kuulub Jõgevamaa Kodukandi Ühendusse 2007. aasta kevadest. Valitaks osutus ta seetõttu, et on seadnud oma eesmärgiks /eelkõige Lustivere/ noorte kaasamise ühistegevusse, mis annaks noorele tugevama side oma kodukohaga. Olles oma entusiasmiga igati eeskujuks on ta suutnud panna piirkonna noored tegutsema, et korraldada talguid, tantsu- ja teemaõhtuid. Läbi ühisürituste on saanud noortele selgemaks ja arusaadavamaks maaelu väärtused.*

Sündisin Haapsalus, kus elasid oma esimesed kaks aastat. Peale seda kolisin Paliverre, kus elan siiani ja olen rahul. Vanemad on sündinud ja elanud linnas, kust kolisid minuga koos 19 aastat tagasi maale. Paliveres oleme elanud kolmes erinevas kohas. Alustasime oma majast, kolisime korterisse ja peale seda jälle oma majja, sest maal suurema võlu saabki oma majas elades.

Tunnen end oma kodukohas hästi ja turvaliselt. Polegi pidanud valima mõne teise koha vahel, sest siin on koguaeg meeldinud ja pole mõttessegi tulnud kusagile linna kolida. Piisavalt võimalusi tegeleda hobidega, sõpradega ja spordiga.

Kes tahab leiab endale tegevust igal pool, nii on ka mul välja kujunenud kindlad tegevusvaldkonnad. Käin metsas matkamas ja karjääris motosporti tegemas, need on alad, millega oleks linnas mul raskem tegeleda kui maal. Meeldib rattaga sõites loodust nautida, mitte ei pea pingsalt jälgima kihutavaid autosid ja valgusvoore.

Vabal ajal tegelen skautlusega, korraldan erinevaid laagreid, matkasi ja igapäevaseid skauditunde. Skautlus võimaldab tegeleda ka mul langevarjuhüpetega, mägi-ronimismatkadega, välisreisidega jpm. Hobideks on veel jalgpall, kus mängin Taebla valla võistkonnas, hetkel mängime Eestis 4. liigat. Vahelduva eduga tantsin rahvatantsu grupis West, peale sõjaväge jäi nats unarusse see tantsimine, kuid huvi on olemas ja varsti otsin viisid kapist välja. Veider huvi on koguda vanaaegseid asju, alustades müntidest ja lõpetades motikate, autodega. Huvi pakub ka kodukandi ajalugu, tegelen selle uurimisega. Kuulun veel erinevatesse klubidesse ning organisatsioonidesse.

Võin öelda, et oma elukoha tõttu ei ole ma pidanud millestki loobuma.

Edukas saab igal pool olla, isegi maal. See on elu inimese tahtest ja iseloomust. Ka maal on võimalus käia õppimas, firmat luua ja miks mitte tippspordiga tegeleda. Kuid paljusid asju on siin tõesti raskem teha, sest transport on kallis ja kohapeal pole tihti nii tasemel, häid võimalusi.

Paljude meelest on maal igav, nad ei leia endale piisavalt tegevust. Paljud pöörduvad linna õppima, sest haridustase on parem ja valikuvõimalused rikkamad. Sama on ka tööga, et valikuvõimalused on rikkamad ja palgad suuremad. Paljude jaoks on maaelu liiga rahulik, noortel on vaja käia väljas, selleks on võimalused linnas suuremad.

Mida soovitaksin noorele, kes ei ole veel teinud valikuid oma tuleviku suhtes ning kaalukausil on "linn" ja "maa"? Kuula oma kõhutunnet. Ära karda maa-elu.

Nimi **Remi Neitsov**
Vanus 21
Elukoht Palivere, Taebla vald
Läänemaa

Maal elamise õnn on sinu töö mida sa teed, põllud, metsad, loodus ja suhteliselt suur vabadus ning sõltumatus; vähemtähtsad pole ka inimesed, kes sind ümbritsevad ja see, kuidas kogukond eksisteerib

Nimi **Timo Vunder**
Vanus 26
Elukoht Kõpsta küla, Rakke vald
Lääne-Virumaa

Sündinud ja kasvanud olen maal, kuigi nagu paljudel teistelgi noortel, tuli kooliharidust peale põhikooli minna linna omandama, kuna maal on koole vähem ja üks inimese arengus on ka selliseid aegu, kus oled suuremal või vähemal määral oma sõpradest, lähedastest ja üldisest ühiskonna suundumusest mõjutatud.

Käinud 4 aastat Tallinnas koolis, sai mulle juba üsna ruttu selgeks, et suured asulad ja linnad ei ole kohad, kus tahaksin oma edaspidise elu veeta.

Olles elanud linnamineku hetkeni 16 aastat rahu-likku maaelu, kus on vabadust rohkem kui piiranguid ja valikuid saad teha ise rohkem kui täita käsked ja korraldusi ning linnas ümbritsevad tundmatud ja mitte just kõige meeldivama olekuga inimesed, sai üsna kiiresti selgeks, mida ma tegelikult tahan.

Samas on üsna raske seda nii iseendale kui ka teistele teadvustada. Seega olin üsna kindel, et jään maa-
le ja vastavalt sellele hakkasin ka oma plaane ja unistusi seadma, sest kui ei unista, ei jõua kuhugi. Alati peab olema eesmärk, kasvõi salajane.

Miiks ma just elan samas kohas, kus olen elanud kogu eelneva elu, on vahel endalegi arusaamatuks jäänud. Kuid ilmselt on selle taga üks väga oluline põhjus – turvalisus inimeste suhtes kes mind ümbritsevad, kuna siin tunnen enamjaolt kõiki ja tean, milline inimene keegi on ja kuidas ta käitub, milline on tema maailmavaade ning ellusuhtumine. Järelikult on minu ümber head inimesed, kaunis loodus ja ajapikku väljakujunenud toimivad reeglid, mida inimesed kasutavad nii teadlikult kui alateadlikult.

Üheks oluliseks eeliseks on maal ka see, et inimesed tundes saad kiiresti kätte informatsiooni, mida sa võid

vajada, kuna igaüks kannab endaga kaasas teatud hulka informatsiooni, aga pead teadma lihtsalt õigeid inimesi, keda usaldada ja kes usaldavad sind.

Inimestel kes räägivad, et maal pole midagi teha, ei ole lihtsalt tahtmist ehk teisisõnu on laisad ja loodavad, et äkki jookseb ka magavale kassile hiir suhu, aga seda juhtub nii harva, et kass võib enne nälga surra. Omast kogemusest võin öelda, et tegevust on rohkem kui aega. Loomulikult ei ole meil 10 km raadiuses kohvikuid, baare, spordisaale, suusaradu ega ujulaid. Seevastu on meil "Külakodu" saun, Lahu Algkool, Piibe raamatukogu, väike jõusaal, talvel põldudel suusarajad, suvel metsas rattarajad. Külmal ajal käime 45 km kaugusel Kuremaa ujulas iga nädal ujumas, 2 korda nädalas 10 km kaugusel Rakke Gümnaasiumis võrkpalli mängimas, mida suvel mängime küla väljakul ning käime matkadel.

Külased läbib Põltsamaa jõgi, kus käiakse ujumas ja kalastamas ning ümber ringi on palju metsi, kuhu mahuvad ära ka jahimehed. Peale kõige selle tähistame koos jõule, uut aastat, sõbrapäeva, vastlapäeva, jaanipäeva ning korraldame teisi küladega seonduvaid üritusi ja kokkutulekuid.

Lahu külede piirkonda kuulub 5 küla (Piibe, Lahu, Kõpsta, Koluvere ja Nõmmküla) ning meil on moodustatud MTÜ Kodukülad (www.kodukylad.ee) asja eest vedama ja korraldama.

See olen MTÜ Kodukülad ja Virumaa Lootus juhatuse liige, Lääne-Virumaa Arenduskeskuse Nõukogu liige ja Lahu piikonna külavanem juba 4 aastat ning püüdnud kohaliku elu edendada nii palju kui võimalik.

Kui küsida endalt, kas olen loobuma pidanud millestki olulisest, kuna elan maal, siis ei oska küll midagi välja tuua. Minu jaoks on siin kõik olemas ja kui millestki puudus on, tuleb ise selle juurde minna ning siiani ei ole see veel probleemiks olnud. Loomulikult on vähe keerulisem neil inimestel, kes ei oma autot, sest ühistranspordiga liikumine on väga tülikas ja aeganõudev tegevus. Samas ei tea kedagi, kellel oleks jäänud midagi sellepärast tegemata, et ei saanud kohale minna. Kuigi elame suurematest asulatest 10-15 km kaugusel ja maakonna keskusesse on 70 km, on töötud ainult need, kes ei ole nõus oma igapäevaseid harjumusi kindla töökohta vastu vahetama. See on nii nende inimeste valik kui ka meie ühiskonna poolt pakutav võimalus nii elada.

Minu arvates on hetkel maal elaval noorel suhteliselt palju võimalusi, kuid kõik oleneb sellest, millised on tema nõudmised ja mis ta on nõus vastu andma ning milline on nende arusaam edukusest. Kindlasti on võimalik maal saada edukaks, kuid eelkõige sõltub see sinu eesmärkidest. Kui edukuseks on ainult võimalikult suur number pangakontol, on ilmselt seda üsna raske saavutada, kuigi mitte võimatu. Kui aga edu peitub üleüldises heaolus ja tegevuses, mis sind huvitavad, on küsimus selles, kas sind huvitab maaelu! Sellest sõltub ka inimese edukus.

Kui võrrelda elu maal ja linnas, siis paljud inimesed vajavad enda ümber teisi inimesi ja naudivad mugavusi, mida pakutakse seal, kus on piisavalt kliente (näiteks suuremates asulates ja linnades) minu jaoks on edukus see kui saan valmis oma maja ja näen enda kasvavat lambakarja ja saan selle kõige tegeledes seda ka nau-

tida. Loomulikult on noorte seas väga tähtis ka ühiskonnas leviv arvamus ja kindlasti on linnas teatud võimalusi rohkem kui maal.

Vaadates enamuse meie noorte edukuse määramise parameetreid, siis peetakse oluliselt ilusat autot, kõrget palka, lihtsat tööd või veel parem, kui seda üldse tegema ei peaks ning loomulikult mugavusi. Kui uuri- sin linnas elavate noorte käest, millega nad peale tööd tegelevad, siis sain vastuseks, et vaatavad telekat, sest süüa pole mõtet teha, kuna seda saab valmiskujul juba poest. Maal elades pead suvel muru niitma, talvel lund rookima ja palju rasket tööd tegema. Eriti inimesed, kes tahavad ennast ära elatada traditsioonilisest maatööst. Teed tolmavad ja vahel võib ninna tungida sõnnikuhais, mis mõnele lausa rängalt mõjub.

Tegelikult peab inimene teadma, mis on tema jaoks elus oluline ning selle järgi otsustama, kus elab, mida teeb ja mis on tema õnn.

Projekt *Ettevõtlikud noored külates* sai alguse vajadusest leida tänastele “teggijatele” – sädainimestele külates järelkasvu. Külaelau saab olla vaid siis jätkusuutlik, kui seal elab inimesi, kui seal elab teotahtelisi noori. Küll aga ei tahtnud ma kirjutada siin projektist, sellega saab tutvuda Liikumise Kodukant kodulehel www.kodukant.ee, vaid ühest ettevõtlikust noorest inimesest, kes tuli Kodukandi Koolituskeskusesse noore assistendina tööle 2005. aastal.

Toimetaja

Mai Kolnes, 22aastane Järvamaa tüdruk

Sündinud ja kasvanud Järva-Jaanis. Õppis Järva-Jaani Keskkoolis ning osales õpilasomavalitsuse töös. Koos kaaslastega algatasid koolis seitse aastat tagasi jõuluballi korraldamise ning sellest on saanud traditsioon. Kolmandast eluaastast alates on osalenud liikumisrühmas. Tants on tema hobi, millela Mai oma igapäevaelu ette ei kujuta – nädalavahetustel vurab tema auto Tallinnast Järva-Jaani suunas, et osaleda karaktertantsurühma Jüri-Mari tantsuproovides. Mai on omandanud Tallinna Ülikoolis andragoogi eriala. Liikumises Kodukant on projekti *Ettevõtlikud noored külates* assistent ning tegelenud aasta jooksul üle Eesti 70 noorega ning toetanud neid nende ettevõtmistes.

Peale selle on Mai eest vedada olnud nii mitmedki projektid Liikumises Kodukant, sealhulgas rahvusvaheliste projektide juhtimine. Hetkel on tal käsil soome keele õppimine.

Mis võlub sind töötades külaliikumises?

Mulle meeldib minu töö. Saan tegeleda mitmete asjadega. Ennekõike on võimalus tegeleda erialase arendustegevusega: alustada, viia alustatu läbi ja siis edasi arendada. Palju on loomingulisust ning pole surutud raamidesse.

Ühest küljest on mitmekesisus halb – kogu aeg on kiire, aga teisest küljest saab tegeleda erinevate asjadega – viia läbi uuringuid, tegeleda noortega ja arendada rahvusvahelist koostööd.

Olen mitmes kohas öelnud sõnapaari enda kohta: kogemata Kodukanti. Nii see oli, kui otsisin kooli kõrvalt tööd, siis just Kodukant oli sel hetkel otsimas omale meeskonda inimest lisaks. Nii ma sinna sattusingi. Ehkki mind on nende paari aasta jooksul mitmed korrad nagu külma vette visatud – uus tegevus ja tuleb hakkama saada – ongi just need väljakutsed mulle kõige enam meeldinud “läbinärimiseks” ette võtta.

Nii juhtuski, et juhuslikust valimist leidsin mina Kodukandi ja juhuslikult vajas Kodukant ka mind. Lühikese aja jooksul on Kodukandi põhimõtted ja tegevus saanud mulle omaseks.

Miks see tegevus sind köidab?

Regionaalne võrdsus võiks olla selleks märksõnaks. Maal on ka võimalik elada elamisväärselt ning lahedat elu. Ju minu väärtushinnangud on sedasi juba paika pandud, et mulle meeldib maaelu ja anda oma panus selle arendamisse. On olemas ka muu maailm peale Tallinna.

Koostaja: Hele-Mall Kink

Kujundaja: Külli Reinup

Trükikoda: Erkotrükk

Toetab:

Haridus- ja Teadusministeerium